

EGYHÁZI KÖZLÖNY

VEGYES TARTALMÚ S IRODALMI FOLYÓIRAT.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:

DEDEK GREGENS LAJOS.

1890-iki évf.

15-ik szám

Megjelen minden hé 4-ön és 18-án másként esetleg két ivon. A lap előzetési ára januártól-decemberig 3 fnt. osztr. magy. ért. postai szerküldéssel együtt.

BUDAPEST, augusztus 4-én.

A szerkesztőnek és kiadóhivatalnak illető küldemények, pénzek hirdetések, reklámajások stb. a szerkesztő nevére címelve Budapest-Lipótváros Plebánia, Lipót-ter 9. sz. küldendők.

Mese a kocsikázásról.

si erénye a zsurnalisztikának, hogy nyaranta politikai mesékkel mulattatja olvasóit. A czápák, tengeri kigyók, amerikai mesék már kimentek a divatból; s egyelőre a politikai mese marad a fantázia tápláléka. A nagy tömeg hisz az ilyen mesékben, sőt nagyszabású kávéházi és vendéglői vitakozások tárgyává lesznek azok.

Ilyen politikai mese kapott lábra a múlt hét derekán, még mielőtt a buenos-ayresi lázadás híre került Európába, s miután Paniczát agyonlőtték s a bolgar kérdés is kevésbé foglalkoztatta az újságolvasó közönséget. Nagyon fel lehetnek csigázva a fantáziák, hogy az ilyen mese került forgalomba. De azért kell vele foglalkoznunk, épen azért, hogy belőle a kellő erkölcsi tanulságot levonhassuk.

A pápa kikocsizott a Vatikánból, s kocsiával egyetemben olasz területre lépett — ez a mese. A kikocsizás indoka mellékes; ez az indok az volt, hogy ő Szentsége Aureli szobrász műtermét keresse föl, hogy ott megtekinthe aquinói szent Tamás szobrát, a melyet hódolatuk jeléül eredetileg bronzból készítették a papnövédek a vatikáni kiállításra s a melyet most a pápa márványból faragat a vatikáni könyvtár számára.

Az egyetlen kérdés azonban, mely felmerül, az, hogy érintett-e a pápa olasz állami területet vagy nem? Az olasz liberális lapok az előbbi mellett kardoskodnak, a katolikusok az utóbbit állítják, sőt a pápa szükségesnek tartotta a dologról a nunciatusukat is értesíteni olykép, hogy a szobrász műtermé a vatikáni területen van.

Egy szellemes, de tökéletesen üres mondást olvas-tam egy olasz lapban, a mely szentül hiszi, hogy a pápa olasz területen kocsizott; indokolása is elég érdekes arra, hogy reprodukáljuk. Az olasz liberális katolikusok nagy része — ennyit mond az a lap — Rosmini, a híres pap-filozófus követője, a kinek pantheisztikus és ontologisztikus allureökkel rendelkező tanait a Szentszék nemrégiben szétosztotta. Rosmini követői hallani sem akarnak aquinói Tamásról, a kinek pedig tudvalevőleg XIII. Leo pápa legbuzgóbb tisztelője. Az olasz liberális katolikusok, Rosmini követői folyton azt kürtölik, hogy ő szentsége lépjen olasz területre, szakítson vatikáni fogságával, s járjon-keljen szabadon Rómában. A nevezett lap erre maliciózusan jegyzi meg, hogy aquinói szent Tamás kedvéért a pápa szívesen jön ki vatikáni fogságából.

Ezen ironikus megjegyzés daczára tény, hogy a szent atya olasz államterületre nem lépett. A garancia-törvény meghatározza, hogy hol szakad vége a vatikáni exterrit-

toriálitásnak. Nem bizonyít az sem, hogy olasz rendőrök tisztelegtek a pápának útja közben. A Hasznos Andrások tudvalevőleg nem igen szoktak széleskörű államjogi ismeretekkel tündökölni s a mellett tudjuk azt is, hogy Crispi miniszterelnök rendőreivel valóságos kémszolgálatot létesített a Vatikán körül; az olasz rendőrök pedig betolakodnak a Vatikán területére is, egyes útjára, a melyek a pápai palota falai vagy kertje mellett vonulnak el. Azt tehát fölösleges is tagadni, hogy a rendőrök tisztelegtek a pápának. Az egyszerű emberek ezt bizonyosan nem kapták instrukcióban, mert tizenkét esztendő óta meg van szokva az olasz kormány, hogy ő szentsége csakis a Vatikánnak legbensőbb részeiben szokott tartózkodni. A rendőrök tisztelegtek, mert bizonyosan jobb keresztények a gazdájuknál.

De tegyük fel azt az esetet, hogy a pápa olasz területen kocsizott volna. Az következne-e, hogy a kocsizás előjele volna annak, hogy ő szentsége elismeri a garancia törvényt s szabadon jár-kel az örök városban? Korántsem. A dolog nagyon kicsinyes és izolált volna; s különben méltó volna-e a pápához, hogy közvetlenül a Vatikán falai előtt tegyen kísérletet arra nézve, hogy később aztán beljebb merészkedjék Rómába? A garancia-törvény esetleges elismerését (ez ugyan sohasem következik be), vagy az Olaszországgal való kiegyezést nem ilyen aprólékos lépések vagy jelek fogják észrevétni.

Egyébiránt azt is figyelembe kell vennünk, hogy e politikai mesét milyen nagy örömmel fogadta az egész liberális sajtó. Az olasz lapok világtörténelmi nevezetességüknek mondották ez apró aktust, a mely szerintük forduló pontot képez a pápaság történetében. Abból a nagy örömből pedig mi következik? Egyszerűen az, hogy mennyire óhajta egyértelműleg az egész liberálizmus azt, hogy a pápa fogadja el a garancia-törvényt, hogy Rómát, a kereszténység fővárosát ne kelljen visszaadni a pápaságnak s hogy milyen bölcsen és gondviselészerűen cselekedett a nagy emlékü IX. Pius pápa, a midőn magára vatikáni fogságot szabott, a melyet nagy utódja is egész mértékben kötelezőnek ismert el magára nézve.

Az újabb olasz praxis azt vitatja, hogy szent-Péter temploma és a lateráni bazilika nem esnek az exterritorialitás alá. Az bizonyos, hogy a lateráni templomba nem vonul a szent atya, mert egész Rómán kellene végig haladnia! De a Vatikánból közvetlenül számos esetben vonult a Péter-templomba, akár hogy az apostolok fejedelmének sirjánál imádkozzék, akár hogy misézzék a zarándokok ezreinek. Ilyenkor csak a meghívottak mehetek a bazilikába, a melynek kapujánál pápai őrség ellenőrizte a belépőket. Ha a Péter-templom olasz területen áll, miért nem újjongott a sajtó, hogy ime a pápa elfogadta, illetőleg belenyugodott a tényleges állapotba? Vagy miért

nem hirdette ki a tény jelentőségét az olasz kormány? Hallgattak azon esetekben mélyen, mert maguk is beláták, hogy nevétséges ilyenekből argumentálni. De legalább várták az alkalmat, hogy rámondhassák a pápára az olasz területre való lépést, mert olyan területen ment át, a melyet a tudatlan újságíró olasznak tart, szokásos tudatlanságában nem lapozgatva a garancia-törvényt.

Föltalalták tehát a nyári politikai mesét alkalmasabbnak hiányában. Pedig épenséggel semmi az erkölcsi tanulság belőle; legfeljebb annyi, hogy a modern zsunalisztikának mondhatatlanul sok az eszköze, lóvá tenni a közönséget. S a liberális sajtóban óriási a szolidaritás érzése is. Ha az egyik lap elvakkantja magát a Nordcapon, a másik utána beszél a Capföldön. Különösen pedig a pápaság dolgaiban nagy és rendíthetetlen bennük az egyértelműség. Egy bennszülött olasz újságíró roszakarátú fantáziája a legártatlanabb pletykából, a melyet a Vatikánból kihordozgatnak, kovácsol nagyszabású jelentést, azt elolvassa a párisi „Figaro” római tudósítója s küldi hazájába: innét a lap elkerül az öt világrészbe, minden nagyobb szerkesztőség asztalára; ezek terjesztik tovább s crescit fama xundo.

Az idei nyáron pedig különösen sokat foglalkoznak a pápával. Irkáltak a fősvénységéről, pedig hát a Vatikánban, a hol a világegyház kormányzásának, a hittérítők ellátásának, az udvartartás költségeit péterfillérekkel fedezik, természetszerű óvatossággal kell eljárni a kiadások körül. Irkáltak arról is, — a pápa fősvénységének bizonyítására, — hogy zár alatt tartja a vatikáni kiállításra neki küldött ajándéktárgyakat s a kulcsokat magánál hordja. De ugyan, hol a világon szokták a kincstárt nyitva hagyni?

Ilyen roszakarátú meséket termelt az idei nagy forráság. Katlanná izzott az újságírói fantázia s csak ilyen nagy hőség mellett tudott néhány pára a levegőbe felszállani. Már abban is kifáradt a képzelem, hogy személyi és tárgyat keresett; elgondolhatni, hogy mennyire kimerült és el volt csigázva akkor, midőn a pápához irt, a kivel érdemlegesen nagyon ritkán tud foglalkozni a liberális sajtó, a mely jó szemmel XIII. Leónak folyton emelkedő nagyságát sem tudja nézni.

Doctor Latinus

AZ EGYHÁZ MULTJA ÉS JELENE.

Rovatvezető: Ankerstoki Stockinger János

Luther halála.

Émlékeznek olvasóink, hogy lapunk egyik számában ismertettük Majunke könyvet, melyben azt igyekszik bizonyítani, hogy Luther kétségbeesésében felakasztotta magát. Émlékeznek talán arra is, hogy mily álláspontot foglaltunk el a könyvvel szemben. Véleményünk az volt, hogy Luther öngyilkossága, ha lélekállapotát tekintjük, nem lehetetlen, sőt valószínű is, de mint tény nem fogadhatjuk el külső bizonyítékok hiányában. Bozius és Sedulius tanuskoása, az, hogy megbízható, lehet, hogy előttük a forrás — Luther szolgálójának vallomása — teljesen világos volt, lehet hogy ők megbízhatóságáról meggyőződést szerezhettek; de maga a mód, a forma, a melylyel azt rank átszarmasztatták, olyan hogy a dolgot véglegesen eldöntöttnek nem tekinthetjük. A szolga nincs megnevezve, nem tudjuk, mikor tért meg, hol tette le vallomását és kik előtt.

Mindezen körülmények arra kényszerítettek minket, hogy Majunke állítását ne tekintsük bebizonyítottnak. És nagy örömről számoltunk, hogy számos képzett és erős meggyőződésű katolikus előkelőség, daczára a »Magyar Állam« és az »Uj magyar Sion« recenziéseinek, a kik Majunke állítását elfogadhatónak találták, véleményünkben osztoztak.

Most kötelességünknek tartjuk, hogy az ügy további fejlődéséről beszámoljunk.

A mint varni lehetett. Majunke könyve a legnagyobb felütést kellette a katolikus táborban ép úgy, mint a protestánsokéban. A kath. szaklapok és újságok jó része Majunke részére állott, de — a mi dicséretünkre legyen mondva — egyik sem zsákányolta ki a dolgot, nem használta fel rekriminációkra, hanem objektív állásponton maradt. Egy másik rész, mint az »Augsburger Postzeitung«, a »Kölnische Volksitung«, a »Trierische Landeszeitung« határozottan állást foglaltak ellene, az utóbbi pedig épen arra hívta fel a német kath. sajtót, hogy minden szolidaritást tagadjon meg a Majunke füzetével szemben. Ez a protestáns ultráknak nagy örömet szerzett, pedig csak azt tanulhatták volna belőle — mint Majunke helyesen megjegyzi — hogy a katolikusoknál nagyobb a vitalközös szabadsága, mint náluk, a gondolat szabadság hőseinél.

Nem így a protestánsok.

Alighogy megjelent a Majunke könyve, azonnal egetverő lármát csaptak. A hesseni tartományi zsinat Darmstadtban, a Gusztav-Adolf egyesület közgyűlése Görlitzben, az »Evangelikus szövetség« által rendezett berlini protestáns népgyűlés — melyen Gossler minister is részt vett*) — dagályos szavakban hívták fel a protestánsokat, hogy a Majunke-féle gyalázatos hazugságok felett megütőkésüknek adjanak kifejezést. Sőt a vallási türelmetlenségéről híres Stöcker udvari prédikátor a porosz országgyűlésen is szóba hozta a »Verruchte Lügen«-t.

A hírlapi polemia porondján Kolde, Kösslin, Kaweran vitézkedtek nyolcezvan társukkal egyetemben; többnyire lutheránus pásztorok vagy teológiai tanárok. Ezek nem a dologhoz szólnak, hanem személyeskednek. Mintha a XVI. századbeli őseik tamadtak volna fel és forgatták volna a pennát, oly durvasággal támadták meg Majunke, a katolikus egyház intézményeit, magát a papát is. Szeretnénk tudni, mi köze XIII. Leó szentséges személyének, a ki előtt a protestáns nagyhatalmak, mint Anglia és Poroszország és koronás fejeik is tisztelettel hajolnak meg, akit magas műveltségéért, de még inkább ragyogó erényeiért és a humanizmusnak tett szolgálataiért mindenki tisztel, a kiben 300 millió katolikus vallási fejeit tiszteli, — a Majunke-féle polemiához? „Römische Geschichtslügen“, „niederträchtige Hypothesen“, „Bosheit“, „Bosius und seine dunkeln Helfershelfer“, „jesuitische Quelle“, „im Koth herümwühlen“ a kifejezések, a melyekkel okoskodásaikat fűszerezik. Megdöbbenve állunk ezek előtt a gorombaságok előtt, mert ezek ijesztő nyilvánulási a titkon égő gyűlöletnek, a melylyel a protestánsok minden ellen viseltetnek, a mi katolikus. Mintha még most is hatna Luther imádsága: „diabolus impleat vos odio papae.“

A mi okoskodásuk illeti, az igen vékony. Utalnak a Coelius Justus, Jonas és Aurifer által kiadott „Historiara“. Már mult közleményünkben méltattuk ezt és kimutattuk, hogy bizonyító ereje vajmi csekély. Másrészt tagadják Bozius és Sedulius értesítésének szavahitelességét, de bizonyítás helyett csak gorombáskodnak.

Ezek ellen adta ki Majunke legújabb füzetét: „Die historische Kritik über Luthers Lebensende.“ Sorban czáfolja bírálóinak tévedéseit egyes apróbb dolgokat illetőleg; de a mit vartunk volna, hogy kétségtelenül bebizonyítsa a szolga vallomásának hitelességét, melyet Bozius és Sedulius közöltek, nem találjuk föl benne.

E szerint a kérdés ott van, a hol volt, nem ment sem előre, sem hátra. Nem marad egyéb hátra, mint ítéletünket megint felfüggeszteni, mindaddig, míg az egyik vagy másik rész elfogadható argumentumokkal lép elő.

Egyben azonban igazva van Majunkenak. Kár nekünk katolikusoknak oly keztűs kézzel bannunk a történetírásban, hogy elhallgatjuk azt, a mi a protestánsoknak talán kellemellen lenne. Ők egészen másképen cselekszenek. Minden legcsekélyebb dolgot felújnak, a mi a katolikusoknál megrovasra méltó, a legnagyobb mohósággal kutatják a pápák életét és örömrivalgva kúrtólik mindenfelé, ha valamit találhatnak, a mi rájuk árnyat vehetne. Sőt a történelmet a magdeburgi cenzurátoroktól kezdve folytonosan ha-

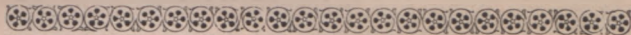
*) Mikor fognak a mi »jó katolikus« miniszteraink a Szent István-társulat vagy a Szent László-társulat gyűlésén részt venni?

misílják, vagy az eseményeket más fényben mutatják be. Sirva emlegetik üldöztetésüket, a Bertalan-éjet, de elfeledkeznek a Micheladeról, a hugenották vérfagyalagó kegyetlenségeiről, Ulrich württembergi herczegről, III. Frigyes, Kázmér Pfalz grófjáról, hesseni Fülöpről, VIII. Henrik, Erzsébet angol királyról. Katholikus türelmetlenségről beszélnek, XIV. Lajos dragomadejairól, de arról hallgatnak, hogy Angliában, Dániában, Svédországban, Hollandban a katolikusokkal, mint a barmokkal bántak és hogy azokat a legújabb időkig nemesak politikai, hanem *emberi jogaiktól* is megfosztották.

Ép így cselekszenek Magyarországon. Egyedül ők voltak a hazafiak, daczára, hogy a törököt hozták a nyakunkra; a papisták mind honarulók! Pedig ha a protestantizmus vészthozó volt Európában többi államaiban, különösen Németországban, úgy nálunk kétszeresen az volt. Ha nálunk nincs hitszakadás, akkor a mohácsi csorbát könnyen kicsiszoltuk volna és Budaváran soha sem lengett volna a lófark. Ha nincs reformáció, úgy az egységes nemzet sokkal könnyebben állhatott volna ellen az osztrák abszolutisztikus törekvéseknek és tarthatta volna fenn önnállását és függetlenségét. Mikor lesz már nekünk is Janssenünk, a ki lerontja az előítéletek bálványait és muntunkat a maga valójában mutatja be.

De az igazságnak kérelhetetlen egyenességgel való kimondását követeljük és a kényelmetlen dolgoknak a „propter bonum pacis” miatti való kendőzését és palástolását határozott ellenezzük is, mert ez lényegében nem más, mint az erőtlenségnek, a gyávagságnak a jele, nem más, mint meghátrálás; azért nem kevésbé utáljuk az oly harczot, a mely személyek vagy felekezetek ellen irányul és a melynek többnyire gorombaságok, személyeskedések a fegyverei. Az igazi erő és bátorság nem a piskolodásban nyilatkozik. Vannak nálunk is sokan (a katolikus részen is), a kik szeretik a „schärfere Tonartot” és élesebb, csipősebb írásmódot követelnek. Ezek jegyezzék meg, hogy az igazság sohasem azért győzött, mert élesen vagy csipősen kardoskodtak mellette, hanem egyszerűen azért, mert igazság. Az igazságnak nincs másra szüksége, mint egyszerű, higgadt objektív előadásra. A többit megteszi igaz voltának belső ereje. Ezért nincs nekünk szükségünk csipős, éles, schneidig írásmódra. A francia azt mondja: „ön haragszik, tehát önének nincs igaza.” Azért mi ne írjunk epébe mártott tollal, hagyjuk ezt Kolde, Kaveran, Köstlin meg Masznyik-Szlavik-féle urakra és a „Protestáns Szemle” több dolgozatására. A művelt közönség úgy sem hallgat a gorombaságokra. Az igazságnak bár nyílt, de higgadt és méltóságteljes előadás jobban hódít, mint a csipkedés. Legyünk ebben is Janssen tanítványai.

Dr. T. V. D.

Tanügyi Szemle.

Rovatvezető: Gyurky Ödön

Adjunk jó könyveket ifjaink kezébe.

Manapság sokat, nagyon sokat olvasnak az emberek. A haladás, a felvilágosodás századában mindenki felvilágosodott akar lenni, vagy legalább is — annak látszani. A fiatalok szintén szeretnek olvasgatni; teszik pedig ezt részint kíváncsiságból, részint szórakozás kedvéért részint a tudás vágyától ösztönözve. Hogy tehát elvonjuk őket a rossz könyvek olvasásától, adjunk jó könyveket kezükbe!

A jószágot azonban ne a könyv alakjában, hanem tartalmában keressük: a mint a gabonánál is nem a hüvely, hanem a mag, és a kőpnél is nem a keret, hanem a festmény a fődolog. Azon könyvek tehát, melyeket az ifjak kezébe adunk, igazan jó könyvek legyenek vagyis a hitre, az erkölcsökre és a világnézetre vonatkozólag a tiszta igazságot tartalmazzák. Az ilyen könyvek igaz elvezetnek és jó erkölcsökben megerősítenek, ismeretkörünket gazdagítják és nemes elvezetést is nyújtanak; a rossz könyvek ellenben puszító hitást gyakorolnak nem egy tekintetben.

De hát a jó könyvek közül is melyeket ajánljuk első sorban ifjainknak? Azokat, melyek a vallásról szólnak és a vallásosságát előmozdítani hivatják. Arra nagy súlyt kell fektetni, hogy az

ifjak már a gimnáziumban megkedveljék az ilyen tartalmú olvasmányokat — mire nézve a legfőbb a hittanlanar buzgóságától és ügyességétől függ, kinek aztán az egyetemi életre is volna kihatása, mert a középiskolából kikerült ifjak annál szivesebben vennének kezökbe hasonló irányú könyveket.

A ki ismeri dekatholizált egyetemünk szellemét, az nagyon is kívánatosnak fogja tartani, hogy a magokra hagyott egyetemi hallgatók, a kik előtt nem ritkán pengetnek antikeresztény elveket, ilyen könyvek olvasása által frissítsék fel emlékezetökben a hittani előadásokon tanultakat. Tápót nyerne így a hit megőrzésének egyik nem épen megvetendő eszköze; azon törekvés t. i. hogy az ember hitigazságokat és azoknak bizonyítékait mennél alaposabban igyekezzen megismerni.

A művelt katolikusnak becsületbeli kötelessége, vallását, annak hitágazatait, erkölcstanát, parancsait, üdv eszközeit és szentségeit alaposan ismerni. Ismernie kell a vallást azon jötelemekben, melyekkel a tudományok és a civilizációt, az államokat és a népeket elhalmozta; ismernie kell azon nagyszerű műveket és intézményeket, a melyeknek létet adott; ismernie kell az isteni tiszteletet és a szertartásokat; a vallás történetét, csodálatos elterjedését és meg csodálatosabb fennmaradását a tomboló viharok és üldözések közepette is, vegre ismernie kell a vallást az ő hőseiben és szentjeiben, vértanúiban és hitvallóiban, tanítóiban és hitterítőiben, a kik a világot minden időben bámulatra ragadták.

Mivel pedig a tridenti sz. zsinat szeri. (Conc. Trid. sess. 6. cap. de justif. 8.) a hit: »kezdete az ember üdvének, alapja és gyökere a megigazulásnak» azért az ifjak figyelmet mindennek előtt hitvédelmi iratokra és könyvekre kell fordítani. Ezt a dolog természetese is megkívánja; mert a hol hiányzik a kezdet, ott folytatásról nem beszélhetünk a hol nincs meg az alap, ott, lehetetlen építeni és a hol nincs gyökér, ott gyümölcs sem fog teremni. Csak azt nevezhetjük tetőtől-talpig és minden ízében vallásos embernek, a kinek esze a hitet tekinti iránytűjének, a kinek érzelmei a hit elvei szerint idomulnak és a kinek akarata nem teszi magát túl a hit által vont korlátokon.

Ismertessük meg tehát ifjainkkal a hitvédelmi műveket! faradozasunk nem veszhet kárba. Vegyük csak például Chateaubriandnak. »A kereszténység szelleme» című művét. Az ifju a történelemben találkozott először ezen fényes névvel és azért nem ismeretlen előtte a lángeszű írónak eseményekben dús életpályája; azt is tudja róla, hogy az ő tudásának és tapasztalatának az atlanti óceán nem szabott határt, hogy Amerikának rengeteg vadonjaiban is megfordult és az ő erdők titokzatos csendjében tanult életbölcséséget. Kérdem tehát, nem fog egy ilyen írónak, a ki hozzá világi volt, a kereszténység fölött ifju hűvel tartott apologiája maradandó befolyást gyakorolni az ifjak könnyen irányítható gondolkozasmódjára?! Csak azokat a fejezeteket akarom szóba hozni, a melyekben Chateaubriand a sz. írásról értekezik. Az ifjak tanulmányaikból ismerik a világirodalom legnagyobb epikus költőjét, Homerost; mekkora csodálatra fognak tehát ragadtatni a sz. írás iránt, midőn »A kereszténység szelleme»-ben a következő sorokra fognak akadni: »Homerosnak leghiresebb helyei, legismertebb, leginkább csodált vonasai, csaknem szóról-szóra feltalálhatók a bibliában, és pedig mindig a szépség tagadhatatlan előnyeivel.» A csodálatnál azonban nem allanak meg; azonfelül mely tisztelettel fognak meghajolni azon nagy és fontos kőszál előtt, a melyen a kath. egyház épülete nyugszik és annál készségesebben fogadják el a sz. írásra alapuló hitigazságokat. Hiszen látják, olvassák, hogy a sz. írás csakugyan olyan könyv, mely nagy sz. Gergely szerint: »bámulatra ragadja a legemelkedettebb lángelméket.»

Hasonló hatást gyakorolhatnak a következő művek is Bougaut »A kereszténység és korunk», Hammerstein »Edgar vagy a Budhizmusról a tiszta igazságra», Dr. Rohling »A tizenkilencedik század katekizmusa» és más ilyen tartalmú könyvek.

A hitvédelmi munkák után legnagyobb fontossággal az asketikus könyvek bírnak. A hitnek és az erkölcsnek ugyanis karöltve kell járniok, mert külön-külön egyikök sem képez egész keresztény embert. »Mert valamin a test lélek nélkül holt — mondja sz. Jakab apostol (II r. 26 v.) úgy a hit is cselekedetek nélkül megvan halva.»

Azok, a kik nem ismerik vallásunk szellemét, minduntalan azzal ostromolják erkölcstanunkat, hogy az rideg, sivár és minden örömet kizáró életmódot tukumál rá az emberekre. Ezek nem akarják azt megérteni, hogy: Ignoti nulla cupido. Féltsük hát

ezen rágalomtól vallásunkat? Csak barátokozzanak meg ifjaink az asketikus könyvekkel, csak elmékedjenek elfogulatlanul vallásunk magasztos erkölcsi elvei fölött, azonnal észre fogják venni a paradicsomi kigyó csalárd ravaszságát!

Nyissuk csak ki a Philotheát. Ezen kedves könyvecsében szalézi sz. Ferenc azt tanítja: hogy az istenesség gyakorlata-nak alkalmazva kell lennie minden ember erejéhez, egészségi állapotához és kötelességéhez; hogy minden erényt csak a maga idején és helyén kell gyakorolnunk; hogy teendőnkét gondosan ugyan, de nem nyugtalansággal és nem töprenkedve kell végeznünk és hogy lelkünket olykor-olykor fel kell vitanunk és testünknek pihenést engednünk. Ki nem ismerné fel ezen szavak-ban Krisztus Urunk szelid igáját és könnyű terhét? A Philotheát figyelemmel olvasó ifjak készséggel fogják aláírni szalézi sz. Ferenc azon nyilatkozatát, mely az istenességet »edességek edességének« nevezli.

És ugyanazt a szellemet, ugyanazokat az erkölcsi elveket tükrözik vissza a következő művek is: Kempis Tamás »Krisztus követése«, Müller Ernő »Lelki gyógytár azok számára, kik örökké akarnak élni«, Marschal »A reménység könyve« és úgy a többi asketikus könyvek is.

B. Eötvös szerint: »Az emberi nemnek nagyszerű példákra van szüksége, hogy a serdülő ivadék fölfelé tekinteni és nemes cselekedt lelkésedni tanuljon.« Nos! vallásunk bőiben szolgál ilyen példákkal; mert egyházunk szentjei az erkölcsi tökélynek mind megannyi eszményképei. Legnagyobb haszonnal mégis azon szentek életrajzeit olvashatjuk, a kiknek életviszonyai a miénkkel megegyeznek. Azért az egyház, midőn az ifjuság példaképeiről van szó, a castiglioni anygára, sz. Imrere, Kosztka sz. Szaniszlóra és Berchmans sz. Jánosra szokott mutatni. A más életviszonyok között élt szentek szintén gyakorolhatnak emelő hatást ifjainkra.

A magyarhoni sz. Erzsébet életrajza például arról győzi meg az olvasót, hogy a mi sz. vallásunk az élet minden állapotának megfelel. A »kedves szent Erzsébet« nemcsak hajadon korában tudott vallásos lenni, hanem férje oldalánál és özvegyi állapotában is. A thüringiai ögróf fényes udvarában épen úgy tartotta szemei előtt az Isten sz. törvényeit, mint akkor, midőn a vartburgi várkapu bezáródott mögötte és ő a hidegtől didergő gyermekeivel — éjnek idején — egy idegennek istállójában volt kénytelen megvonulni: ott is, itt is dicséri Urát, a vallásban keres vigasztalást. A ki sz. Erzsébet életét átanulmányozta, az nagyon is természetesnek fogja találni, hogy egy olyan férfiu, mint gr. Montalembert méltó dolognak tartotta az ő életrajzát tollára venni és dicső életpályáján lelkesülni.

Egy aquinói sz. Tamásnak, egy paulai sz. Vinczének és egy xavéri sz. Ferencnek életrajzai szinten felette tanulságosak.

Nagy haszonnal jár továbbá — az egyháztörténeti művek olvasása is. Mert az egyháztörténelem, midőn arról győz meg bennünket, hogy az Istennek az emberiségre vonatkozó tervei a kath. egyházban és a kath. egyház által érvényesülnek, ugyanakkor ezt az egyházat mind Krisztus igaz egyházát tünteti fel és fenséges képet is nyújt róla. Fenséges képet mondom, mert feltárja az egyháznak mindenkoron áldásos működését. Ennél-fogva egy-egy jó egyháztörténelemnek az ifjusági könyvtárakban nem volna szabad hiányoznia. Csak arra akarok még utalni, hogy a katakombák története sok gondolkozó főt vezetett már egyházunkba és hogy Hurter szemeiről is csak akkor hullott le a fátyol, midőn III. Ince pápása által a catholicismus igaz voltáról meggyőzetett. A »magistra vitae« hálás tudomány.

Midőn a jó könyvek megválasztásánál főképen a tartalmat hangsúlyoztuk, ezzel korántsem volt szándékunkban az alakot kicsinyleni. Az alak és az irály, más szóval a művészet mindenkinek imponál. Az alak szépsége és a nyelvezet varázsa megkét-szerezik a bizonyító érvek erejét és az igazság számára biztosítják az őt megillető befolyást. Azért a szép alak nem képezi a bellet-ristikus írók monopóliumát, hanem az eddig említett művekben is nagy gond van rá fordítva.

És most addig jutottam, hogy a belletristikát is belevonjam tárgym keretébe. Mivel az ember nem foglalkozhatik mindig komoly tanulmányokkal, ezen oknál fogva szépirodalmi műveket is lehet az ifjakkal olvastatni, ezekből is húzhatnak hasznót. A munkában el-fáradt szellemnek kellemes szórakozás kínálkozik a szépirodalomban, az ember hasznos ismeretekkel gazdagodik és a mellett szép irály is ragadhat reá, sokszor egészen észrevétlenül. Csak két belletristikus lírára akarok reflektálni. A hazai irodalomból Maszlaghyra mutatok,

a kinek utirajzaiban, elbeszéléseikben és egyéb irataiban nagy él-vezetést talál az olvasó. A világirodalomból pedig a britt óriást emelem ki, a kinek drámái a keresztény világnézetnek utólérhetle-nül fenséges kifejezői. A ki Shakespeart olvassa, az nem unatkoz-hatik, az sokat tanul, annak a szívében nemes érzelmek keletkeznek, az nagy tettekre hevül. Visemann legalább ifjukorának legkellemesebb percei közé számítja azt az időt, a midőn Shakespeart olvasgatta. Több drámája azonban csak az érettebb ifjak kezeibe való *)

Tehát utile cum dulci! Ilyen irányban működjék a budapesti sz. Imre-egylet, ilyen irányt kövessenek a középiskolákban az ifjusági könyvtárak őrői és ilyen irányt tartson szemei előtt minden egyes pap — kiki saját körében — a könyvolvasás dolgában! Akkor lassan-lassan tűnedezni fog a vallás dolgában rem ritkán észlelhető tudatlanság, akkor a hitélet egyiknél-másiknál fel fog élénkülni. Akkor többen adnak majd igazat P. La. ordáirenak, a ki így ír tárgyunkról:

„A jó könyv az erényes embernél élőlény számba megy, a mely vele társalog; a jó könyv hű barát, a ki előtt nincsenek titkaink.

Egy könyvnek a tételei fölött elmélkedni, azt magunk mellé az asztalra és annak a lényeges tartalmát magunkba színi, annak a szellemétől megérszegülni egyike a legnagyobb lelki élvezeteknek. A midőn így a mi gondolataink fenségesebbekkel állanak elbűvölő érintkezésben, olyankor az idő gyorsan mulik, szemeink könyvekkel telnek meg és az ember halát mond Istenének, a ki a szellem mu-lékony ömledéseinek az érc tartósságát és az igazság életét köl-csönözte.“

Kmettykó Pál.

Főpásztori körlevél a tanítás ügyében.

Főpásztori állomásom nehéz gondoljai és roncsolt egészségi álla-potom aggasztó körülményei között nagy örömemre és vizgat-talomszóra szolgál az idősziaki jelentésekből ismételve is meg-győződhetni arról, hogy főgyházmegyéim t, cz. lelkészkedő Papsága és derék tanítói nagyjelentőségű hivatásuk kötelességérzetétől áthatva, egész tehetségökkel s minden buzgóságukkal azon vannak, hogy a gondjaikra bizott iskolákba u a nevelés- és oktatásügy a fejlődés és virágzás azon szívonolára emeltessek, mely az ifjabb nemzedék vallásos és alapos kiképzésében az egyház és haza érdekeinek elő-mozdítását leghatásosabban biztosítja. Ily kedvező állapotokról való értesítés-el örvendeztetlek meg egész általánosságban — az idei skolaszolgálati jelentések is, a melyek arra indítanak, hogy e helyütt főpásztori örömemet és a nagy buzgósággal rászolgált érdem iránt élénken érzett köszönetemet nyilvánítsam — azon biztos reményben hogy az elismerés ilyen kijelentése csak ösztönölő szolgáló egy magasabb jutalom kiemlése végett tevékenyitendő buzgalom még nagyobb kifejtésére és fokozására.

Sajnálattal kell azonban imitt azt is kiemelnem, hogy ugyan-azon jelentések tanúsága szerint főgyházmegyéim nem egy iskolá-jában nagyobb mérvű hiányosságok és mulasztások is észleltettek, a melyeknek orvoslásáról gondoskodni elengedhetetlen kötelemim közé tartozik. A bejelentett bajok legsúlyosabbjai a következők:

1) az iskolai vallásoktatásnál alig mutatkozik valamely lényeges haladás. Egész állásában tespedés és pangás jeleztetik — különösen az első főtankertületben, a mennyiben az előirt tananyagot igen sok helyen csak hézagosan dolgozzák föl és a hol be is emléztetik a kátét, a hitigazságok gyakorlati alkalmazására nem fordítottak kellő gond és figyelem: a kath. ismenitiztelet és szertartás tanítása pedig majdnem egészen elhanyagoltatik. Leginkább pedig azt eselt zokon megérteni, mit annyi figyelmeztetés és intés után csak nagy nehezen vagyok képes magammal elhítni: hogy az iskolai hitoktatást akár-hány helyen merőben a segédlelkészek, sőt nem egy helyen kizárólag a tanítók maguk látják el!!

2) a taneredmény nem ritka helyen alig üti meg a középszé-rűség mértékét, itt-ott pedig egyenesen türhetetlen hiányosság ész-leltetett e tekintetben. Ezen kedvezőtlen állapotok legfőbb okauk, mit különben a dolog természete is igazol, az jeleztetik, hogy az iskolaszékek, különösen pedig a helyi igazgatók nem viseltetnek kellő érdeklődéssel fontos föladataik iránt, sőt itt-ott oly közöm-

* Egyáltalán a szépirodalommal nagyon csínján kell bánni, mert sok veszély rejlik benne, az amit róla mondtam, csakis a jó irányu bellet-ristikus munkákra vonatkozik.

bösséget tanusítanak, mely e tanítók működésére és a gyermekek iskoláztatására csak nagyon káros visszahatást gyakorolhat: épen azért

3) nagy hiányosság terjedt el itt-ott, pedig a harmadik főtan-kerületben az előírt tanítási naplók vezetése körül — annak daczára, hogy épen a múlt évi augusztus 2-án 190. isk. sz. a kiadott iskolaszabályozási körrendelet által szigorú és elengedhetetlen köteleességgé tétetett a naplónak mulhatalanul szükséges használata és lelkiismeretes gondozása. E rendelet igen sok helyen egészen figyelmen kívül hagyatott. Ezen felül egyik-másik tanító a napló mikénti vezetése iránt tökéletesen tájékozatlan — a helyi igazgatóság pedig a szükséges útmutatással mit sem törődik!

4) sok tanítónak még most sincsen tanterve és e miatt az egyes tantárgyak kezelésénél irány és cél nélkül kalandoz összevissza.

Minél súlyosabb természetűek e bajok és az imitt csak vázlatosan leírt mulasztások, annál komolyabban kell sürgetnem orvoslásukat is — különösen pedig elvárom végleges megszűntetésüket, főleg azért is, mert Hatóságomnak és Főtanfőfelügyelőmnek ez irányú eddigi intézkedései nem mindenütt vezettek óhajtott eredményre.

Epen azért ezenel ujalag főlhívom a tankerületi iskoláztogatókat, hogy az ezen főlészólalásomban különösen kiemelt bajos állapotokat ezután a szokottnál is éberebb figyelemmel kísérik, kellő utbaigazításokkal a jóakarató törekvéseket gyámolítsák — a hol azonban ezután is menthetetlen lanyhaságot vagy épen köteleességfeledeft mulasztásokat s a legszentebb ügy iránti teljes közömbös-séget tapasztalnak: az illetőknek névszerinti fölemlítésével nekem azonnal körülményes és beható jelentést tegyenek.

Kelt Alt-Aussee, 1890 július 22.

Lajos s. k. biboros érsek.

A német tanítók gyűlése.

I.

Németország tanítói az idén szintén megtartották szokásos évi gyűlésüket. A VIII. volt ez már s ezuttal Berlinben, a német birodalom székvárosában lett megtartva a tanító egyletek választott képviselőinek nagy részével melett.

Nincs terünk arra, hogy bővebben foglalozzunk a gyűlés tárgyával s egész részletesen ismertesük annak lefolyását; csakis két nagyon megfigyelni való momentumot emelünk most ki. Az egyik, Dittesnek, a nálunk is ismert becsi pedagógus emlékbeszéde Diesterwey felett. — Hogy a németországi tanítók Diesterwey születésének centenariáját megünneplik, ahoz nagyon természetesen semmi szavunk nincs. Az ő hazájuknak a fia volt, az ő elődjük a nevelés terén, nevének hirté tehát részben az ő dicsőségük is. Hogy azonban ily módon ünnepelek meg, s ezt az alkalmat is felhasználják a vallásos nevelés elleni tüntetésekre, az már nagyon furcsa színben tünteti fel Németország tanítóinak vallásos meggyőződését.

Dittes ugyanis, ki a vallásra vonatkozó nézeteiben egy cseppet sem marad hátra Diesterwey mögött, a mily röviden végzett Diesterweyvel a tulajdonképeni pedagógus, a módszerészszel, mely téren pedig kétségkívül maradandó emlékek hagyott meg után, épen oly bőven fogalokzik Diesterweynek a vallásra és a vallásos oktatásra vonatkozó nézeteivel. Elmondja, hogy Diesterwey „a Biblia alapján csak a Krisztusi kereszténységet akarta taníttatni, nem pedig a felekezeti kereszténységet, a katekizmusok szerint. Ő csak egy állandó vallásoktatást akart a népiskolákban, nem speciális felekezeti.” Sőt, nem elégedve meg, magának a ténynek elmondásával és Diesterwey nézetének megismertetésével, még védelmére is kel ezeknek az elveknek, ezeknek a helytelen és minden alapos gondolkozást nélkülöző nézeteknek. „Diesterweynek igaza volt, — ugymond — mert a népiskola gyermekei éretlenek a különböző egyházakat elválasztó tanok fölfogására és megítélésére. Azokat, a kik azt állítják, hogy kereszténységet felekezeti színezés nélkül nem lehet tanítani, arra kérem, hogy mondják meg, melyik felekezethez, vagy melyik külön egyházhoz tartozott Krisztus? Római vagy görög katolikus, lutheránus vagy kálvinista, methodista vagy herrnhuti volt-e?”

Az ilyen nagy bölcsesség, persze nem veszi észre, hogy az ily kifejezések, ha csillognak is, ha az igazság némi színét viseik is magukon, legnagyobb részét mégis csak a nagyhangú szölamok sorába tartoznak, melyek nem tartalmaznak semmit, vagy legfőlebb

arra szólnak, hogy eltakarjuk vele azt, mit egészen nyíltan kimondani nem bátorokdunk.

Hiszen az a felekezet nélküli Krisztusi kereszténység a Diesterwey rendszerében nem egyéb, mint az ultra racionalizmus vállalása, mely egyedül a természetet ismeri, mely minden természetfölötti kinyilatkoztatást elvet, a mely szerint „igaznak tartjuk azt, a mit annak tartunk, a mit nem, azt nem” a bibliát is csak „érezetjünk“(!) s mely csakis természetes minden kinyilatkoztatástól független erkölcsiséget fogad el. Egy olyan nevelési rendszer, mely Rousseau pedagogiján épülve a nevelés céljának csak a „belülről való szabad kifejlődést” ismeri; mely „az egyedeket mint a fákat saját természetük szerint engedi nőni, magasságra, szélességre és mélységre;” mely nyíltan kimondja, hogy a kik egyszerre hívők és eszesek is akarnak lenni, azok radikális megrontói az emberi természetnek, hogy az erkölcsiség az önzés, s minden embernek önzőnek is kell lennie.

Ha Németország tanítói csakugyan ilyen Krisztusi kereszténységet akarnak tanítani vagy tanítanak is tényleg iskolákban, akkor bizony csak a legnagyobb sajnálattal és fájdalommal tekinthetünk arra a generációra, mely kezeik alól ki fog kerülni.

Miután pedig úgy megvédelmezte „elhalt bajtárs” nézeteit körültekintve a világban, keresi, mennyire valósultak azok meg, mennyire jutottak érvényre, mennyire mentek át a gyakorlatba.

E sötét fájdalomban elborulva néhány oly nyilatkozatot tesz, melyet mi csak örömmel jegyezhetünk fel, azt mondja ugyanis, hogy „manap a római pápa, — kinek legyőzötése volt főcélja a reformációnak — hatalmasabb mint valaha. Egyik encziklika után a másikkban hirdeti merészan allitólajos jogait a világalalom, hirdeti a fejedelmek és népek fölötti felsőségét, abszolút tekintélyét minden kulturában és kérdésben, minden tudományos és iskolaügyben. Egy 13 századbéli barátot minden kutatás és tanítás törvényhozójává proklamál és senki sem bátor ellene protestálni. Tiszteletteljesen lesi mindenki a római nyilatkozatokat, vagy a struczmadárhoz hasonlóan földbe dugja fejét és hallgató, sőt mi több, a pápai hatalmi igényeknek még előékenyen elébe is szoktak kerülni, tartós együttérzésben igyekeznek lenni a Pontifex Maximussal; semmiféle nagy dologba nem kezdenek, mielőtt az ő támogatását meg nem nyerték, felszólítják a békebírói szerepre világi fejedelmek ügyeiben, felszólítják segítségére a parlamentarizmus zür-zavaraiban; dicstelenül le rakják előtte a kulturharczban fegyvereiket s felszólítják segítségére a szociális kérdés megoldásában. Egészen középkori állapotok.” Hala Istennek, csakhogy végre az ilyen Dittes-féle nézetű emberek is kényeszerülnek megismerni, hogy azt a sokat üldözött Egyházat semmiféle pedagógiával, semmiféle szóaradattal, Diesterwey goromba kifejezéseinek egész szótárával (pedig jó sok van benne) sem voltak képesek megölni. Isteni szót, isteni hatalom tartja fenn azt, s az elnyomatás, a szenvedés után öröm és dicsőség napjai ismét fel fognak ragogni.

Ezt a beszédet pedig — melynek szelleméről ez a pár odavetelt idézet is meggyőzhet — per longum et latum közli a „Népnevelők Lapja” is. Azt mondja róla, „hogy a felvetett eszméknek merész fejtegetése, a szabadelvű felfogás s szinte rapzodékus eszmemenet miatt, méltán kellett országszerte lelkesedni.” Azonfelül még „szép beszéd”-nek is nevezi. De azt, hogy miért, azt elfeledte megmondani. Lehet, mert saját nézeteit találja benne visszhangoztatva? Vagy a készülődélen lévő tanító-gyűlésnek akart egy nagy megféleml mintával kedveskedni? Vagy pedig talán ezzel is a kath. tanítókat akarja az egyetemes tanító gyűlésre édesgetni a „IV. egyetemes tanító gyűlés hivatalos közlönyé.”

„Egyenlő jog.”

„Népnevelők Lapja”-nak legutóbbi száma egy bosszabb czikben foglalkozik lapunknak az egyetemes tanító gyűléssel szemben elfoglalt álláspontjával. Vádol ingadozásról, önálló meggyőződés hiányról, a felettünk álló hatalom óhajainak elleséséről s több ilyenféle dologról, már a mint ez rendes és szokásos dolog. Mind ezekre nem akarunk válaszolni semmit. Egymást megérteni, egymást meggyőzni, úgy sem fogjuk soha.

Van azonban czikkében egy pont, mire nézve válaszolni, illetve felvilágosítást kérni szükségesnek látjuk. Mi ugyanis, kifogásoltuk az egyetemes tanító-gyűlés szervezetében azt, hogy azok

nek csak tanítók, hanem minden úgy nevezett tanügy barát is megjelenhetvén a határozatok pedagógiai értékét veszélyeztethetik. Erre nézve a „Népnevelők Lapja“ a következőket írja: „E felől nyugodt lehet a „K. E. K.“ ha alaposabbn megismeri az egyetemes gyűlés kifogásolt szervezetét. Mert hiszen azok a félelmesnek látszó „tanügybarátok“ csak tanácskozási joggal bírnak, a döntésnél voksuk nincs.“

De hát mi, Uraim! a végr. bizottság által kiadott felhívásban azt olvastuk, hogy az egyetemes tanító gyűlésen „egyenlő joggal vehet részt minden tanító, tanítónő és tanügy barát.“ Azt a szervezetet pedig, mely a gyűlés tagjait szavazókra és nem szavazókra különíti el, a nagy nyilvánossággal nem közölték sehol. Hát akkor miben állnak ezek az egyenlő jogok? Talán, hogy mindenkinek le kell fizetni a tagsági díjat? Aztán a tagsági igazolványon az is olvasható, hogy minden tag beléphet valamely szakosztályba is. Hát ott mit fog cselekedni az, a ki nem tanító? Gyönyörködni a voksoló tanítók látásában? Hiszen ezt a galériáról is megteheti.

Tanítók a kath. iskolák ellen.

A mily örömmel és lelkesedéssel fogadták a kath. tantervi bizottság Asztriában az osztrák püspöki karnak általunk is ismertetett körlevelét a kath. iskolák érdekében, ép oly haragra és ellenállásra készítette az a hatalmas apologia a kath. nevelés jogai mellett a felekezeten kívüli tanítókat; összeröföntek tehát azonnal és elhatározták, hogy az augusztus hóban tartandó tanító gyűlés elé egy határozati javaslatot fognak előterjeszteni elfogadás végett a kath. iskolák s a kath. nevelés ellen.

Ennek a határozatnak következő pontjai vannak: 1. A jelenkor igényeinek és az állam érdekeinek csak egy iskola felel meg, az t. i. a melyben a gyermekeket vallásfelekezeti különbség nélkül közösen oktatják és nevelik, vagyis a felekezeten kívüli iskola. 2. Az állam alaptörvénye értelmében, nyilvános iskolákban a tanító felekezeti különbség nélkül alkalmazhatók, a menyiben az illetők az állam által követelt képességeiket kimutatják. 3. A tanítókat kizárólag csak az állam alkalmazhatja, erre nézve egy más hatalomnak minden befolyását ki kell zárni. 4. A vallásoktatást az illető vallásfelekezetek szervezetei határozzák meg, de a többi tantárgyat a vallástól függetlenül. 5. A népiskolák és a tanító képezdék fölötti felügyelet kizárólag az államnak tartatik fenn.

A jelenlegi 20 évnél idősebb állami iskolai törvény tehát alaposan szaturlalta már az osztrák tanítók egy részét. Hisszük azonban, hogy ez nem fogja sem lankasztani, sem megakasztani a katolikusoknak oly szép eredménnyel megindult nagy jelentőségű akcióját iskolák visszafoglalása érdekében.

Ifjúsági irodalom.

Ha irodalmunk valamelyik ága úgy bizonyára ifjúsági irodalmunk az, mely még mindig a kezdet nehézségeivel küzd. Nem ugyan a mennyiséget illetőleg, hiszen több is van mint a mennyi kellene, hanem a minőségre nézve. Míg a külföldön a legnagyobb írók és költők adják az ifjúság kezébe a szellemi táplálékot, hogy geniussal az ifjú kor hajnalát világítsa meg fényével, nálunk legtöbbszörre tehetségtelen dilettánsok tákolják össze az ifjúsági iratokat.

Kath. ifjúsági irodalmunk pedig alig hogy létezik. A „Kis Lap“ „Az én Ifjúságom“ „Hasznos Mulattató“ stb. forog az ifjúság kezén kath. ifjúsági lap pedig egy sincs, kivéve a derék „Orangyalt“ mely azonban inkább csak kisebb gyermekek kezébe való. Pedig, hogy mennyi hamis nézet, vagy legalább közöny plántálódik ezen iratok által az ifjúság szívébe, nem ártana már egyszer tüzetesen szóvá tenni. A Szent-István-társulat is hosszabb és eredményesebb munkát végezne, az intelligens osztály ifjúságának vallásos nevelését nagyban előmozdítaná, ha a jelenlegi ifjúsági iratok helyett egy ifjúsági lapot alapítana. Az a kiszámíthatatlan haszon, mely ebből származnék, bőven megjutalmazná áldozatait.

Ily körülmények között tehát örömmel értesültünk, hogy a „budapesti (buda) tanítóegylet“ elhatározta az ifjúsági iratok megbíralását. A megbíralt és jóknak talált könyvekről aztán jegyzéket állítanak össze, mi a szülőknek, s az ifjúsági könyvtárak kezelőik-

nek, s az ifjúsági könyvtárak kezelőinek nagy segítségül és hasznos útmutatóul fog szolgálni. Csak azt óhajljuk, hogy ezeknél a bíralatoknál a kath. nevelési szempontok is figyelembe vétnének.

Rovatvezető: Dr. Kontár Béla.

A „fekete angyal“.

A kolera, a legsúlyosabb járványok egyike, (mert a megbetegedettek egyharmada, sőt fele is meghal), mely 1816—1860-ig 40 millió életet oltott ki s 1885-ben Spanyolországban 100,000 embert ragadt el. kiűtött Spanyolországban s a roszségetán által ajánlott intézkedéseket katonai kordonnal záratta el. — Minthogy nem tudhatjuk, mikor vet horgonyt Fiumében egy olyan hajó, mely a kolera-t előidézve mérget hozza: általános műveltségű magyar emberek okulására, röviden összefoglalom a nevezetesebb kolera-járványok történetét, a kolera-csir theoriáját, a betegség tüneteit, terjedésének módját és az egészségtan által ajánlott intézkedéseket.

Kelot-Indiának némely vidékén, a Ganges és Bramaputra mentén, a kolera mindig otthonos volt s innét hurczolták be Európába a jelen század elején. 1829—30-ban a kolera Oroszország ázsiai tartományaiába hurczoltatott be, majd Asztraganon keresztül Oroszországban terjedt el, azután Galiciában tört ki s ekkor Magyarországon a Kárpátok mentén katonai kordont rendeltek el, de a mire ez elkészült, a kolera is ott termett, kiűtött a katonaság között s csakhamar előzönlé Maria országát. Budapesten az első áldozat 1831. június havában egy huszár volt, kit a kordon-tartók közül áthelyeztek. Körülbelül tíz évig maradt a kolera Európában. — A második járvány 1848-ban érkezett hozzánk s ez is több éven át garázdálkodott Európában s kiváltképen 1854- és 1855-ben honfirtársaink közül ezernyi ezer embert ragadott el. — Harmadizben 1866-ban terjedt el a járvány s több évig maradt Európában s édes hazánkban 1872—73-dik évben több, mint egy negyed millió ember fizette meg az intező kór és a törvényhatóságok ama gondatlanságát, közönyösségét, mely szerint járványmentes időben a közegészségüggyel nem sokat törődnek s aztán, ha megjelenik a „fekete angyal“, elvesztik a fejüket. E sorok írója is megbetegedett benne, de Isten segedelmével fellábadt. — Negyedszer 1881-ben indult népirtó körüjárása a „fekete angyal“, midőn is a vörös tenger környékén a Mekkába zárandókok között pusztított rettetésen. Internacionális, egészségügyi intézkedések tételtek Arábiában a járvány megfékezésére. később Egyiptomban és a földközi tenger melékén is. A hajók 14 napi quarantaine alá lönek vetve, Djeddah és Suez között a Suez felől érkezőknek 11 napig kelle Beyrut és Smyrnában vesztegelniök. Mindazonáltal a következő évben Egyiptomban termett a „fekete angyal“, nyilván az egyengette útját, hogy az angolok koleras vidékről indiai csapatokat vittek Egyiptomba. 1883-ban is dühöngött a kolera Egyiptomban (különösen Kairóban és Alexandriában), de telre megszűnt. Még nincsen eléggé kiderítve, hogyan jött a következő évben (1884) Európába, a midőn is június havában Toulon- és Marseillesben üt fel a fejét. 1886-ik év őszén Budapestre jött és számos életet oltott ki.

Az ázsiai kolera-t okozó csir-magvat Koch Róbertnek sikerült megtalálnia, midőn egy kommisszió élén Egyiptomba küldték ki, bár több tekintélyes búvár eleinten theoriájával szemben tartózkodó állást foglalt el. A palczikaszzerű szervezetek, miket Koch koleras betegek ürülekeiben talált, göreső alatt az irasjelhez hasonlók s innét kapták nevüket is: kommbacillusok. Ha többen kapaszkoznak egymásba, S alakú, sőt pödörmentes fonalak is keletkezhetnek. A kommbacillus mesterségesen (e. gr. pepton-zselatinában) könnyen tenyésztethető. Leginkább 30—40° C. hőmérséknel tenyészik, de azért a hidegnek is (—10° C.-ig) ellenáll. A 2% vas-sulfat, melyet járványok alatt oly nagy előszeretettel alkalmaztak, a kommbacillusokat nem öli meg. Selmé és Gautier kimutatták, hogy szerves anyagok rothadásakor a növényi alkaloidokhoz meglepően hasonló vegyületek keletkeznek s az állati organizmusra megrekélő hatnak. Emez anyagok (melyek ptomainoknak nevezetnek) kórmentző

baktériumok terményei s valószínűleg az ázsiai koleránál is a baktériumok eme kemiai tevékenységekkel hatnak az emberi organizmusra.*) A kommbacillus oly kicsiny, hogy csakis mintegy 600-szoros nagyítás mellett látható és az úgynevezett hasadási gonibák (baktériumok) rendjébe tartozik, melynek tanulmányozásával egy még ifjú tudomány-ág, a bakteoriológia foglalkozik.

A kolera tünetei következők: a diarrhoea, mely néhány napi tartam után meg is szűnhetik s mely nagyon elgyöngíti a beteget; a hányás, melyhez csuklák szegődhetik; ezeket követik a fölötté fajdalmas görcsök az ikrában, később egyéb izmokban is; a vérkeringése gyengül, a bőr hűvös-tapadós lesz, a szív hangjai alig hallhatók, az orr, az ajk, a végtagok szederjés színt öltenek és rövid idő alatt bekövetkezik a halál. — Az úgynevezett európai kolera (cholera europaea seu nostras) feltétlenül teljesen hasonlít az ázsiai kolerához, de az nem terjed járvány alakjában s a halál-azsiai arány felhőttől nem nagy s nem is jár oly nagyszámú megbetegedésekkel. — Ha egy ázsiai kolerában elhalt egyén boncoltatik: a legfőbb pathoanatómiai elváltozások a vékony bélben találhatók, melynek savós hártájája piros színű. Kiseb vastagutal és gyakran véralfutásokat mutat. A belekben rizslehszerű folyadék van és a Koch-féle kommbacillusok jelenléte kimutatható. A többi elváltozások nem jellegzetesek. A holttestem lesavanyodott, a vér kátrányszerűen sűrű, az ütőerek üres, az összes szövetek szárazok, vérben szegények.

A higyaene szerinti a kolera tovaterjedésére legnagyobb befolyással van a talaj és pedig az altalaj nedvességének változása. A kolera leginkább oly községekben pusztul, hol a tisztaság ismeretlen fogalom, melyek egészséges ivó-vizről nem gondolkodtak járványmentes időben; a talaj szennyezett, a folyékony hulladékok, szemét, trágya kellő eltávolítása kegyes óhajtas. — Statisztikai adatokkal mutatta ki Fodor Budapestre nézve, hogy az alacsony fekvésű házak és utcák, valamint a zsúfolt pince-lakások voltak leginkább kitéve a kolera öldökléseinek. — Hirsch demonstrálta, hogy a kolera időhöz kötött járvány, mert leginkább a nyár végén és az ősz elején lép fel, legtrikább télen s így az epidémiának bizonyos összetűgésben kell lennie a hősséggel, mikor a rothadás a legnagyobb. — A kolerát nemző csir tovaitele személyek és tárgyak közvetítése által történik s az előremert beteg állapot, étrendi hibák, mértékeltenség évésben vagy ivásban, meghűlés et sic porro a kolera iránti hajlamot növelni látszanak.

A kolera-méreg tova hurczoltatásán megakadályozásának czéljából rendelik el néha most is a határozásokat. Ugyanezt célozzák a vesztelő intézetek is — quarantaines — melyek tengeri kikötőkben állítatnak fel. — Az általános egészségügyi intézkedések négy pontban foglalhatók össze: 1. a kolerában megbetegedett elkülönítendő; s hogy ez a szegényebb néposztálynál is keresztűlvihető legyen, a belügyminiszterium elrendelte, hogy minden községben egy szükségképeni kórházat rendezzenek be; 2. a szobát, melyben a kolerás beteg fekűd, ruháit, ágyneműt, de főképen az ürleket kémiai szerekkel gondosan és lelkiismeretesen fertőtleníteni kell. 3. gondos szellőztetés által igyekszünk a beteg szobájában és környékén levő kolera-csirkok összehalmozódását és felszaporodását megakadályozni. Arra törekedjünk, hogy a kór-terem 100 köbméter levegőt kapjon óránként, minden felnőtt emberre. 4. nem ajánlható eléggé a mértékletesség, kivált az emészto csatorna betegségeit előidéző alkalmakat kerülje minden ember. Az elarűstásra szánt tápszerke szigorú felügyeletén kívül nagy gond fordítandó az ivó-vizre, a köz-kút minden kétheti időben tisztíttassanak s a szak-közégek vizsgálják meg a kutak vizeit kemiallag.

A községi előljárók, plébános urak, földbirtokosok stb. azok, kik megismerve a kolerának és a kolera elhárítását czélzó intézkedéseknek az orvosi tudomány idegűjabb princípiumainak lényegét — Isten segedelmével — kiszámíthatatlan szolgálatot tehetnek a hazának és az emberiségnek!

R—v—.

*) Haukin a lépene-bacillusról kísérletekkel kimutatta, hogy plomanoikat nem hoz létre, hanem érintkezve a szövet fehérjével, ebből rendkívül mérges fehérjeféle testet az úgynevezett albumose-t képez: hogy a lépene-albumose-val beoltott állatok immunisok maradtak a lépene-bacillussal való beoltással szemben. — Sewall a kigyóméregből előállított albumose-val immunisá tudta tenni a galambot a legerősebb kigyóméreg ellen is. (Britisch. med. Journ. 1890 jul. The combat between the organism and the microbe.)

R—v—.

A fertőtlenítés.

A csirmagvak, melyek a beteg embertől szobájának levegőjébe, ruházatába, vízbe jutnak, megtartják mérgező képességüket, sőt, mint az leggyakrabban megtörténik, ott életfeltételeiknek megfelelő viszonyokat is találnak és elszaporodnak. A baktériumok szaporodása rendszeren hasadás által történik s egyetlen baktériumból egy óra alatt tizenhat, huszonnégy óra alatt pedig huszonnolc számjeggyel kifejezhető baktériumfalka fejlődhetik.

Amaz eljárást, melylyel a közénk jutott betegségek okozó szervezeteket (baktériumokat) ártalmatlanokká igyekszünk tenni, fertőtlenítésnek — desinfectio — nevezük.

A szellőztetés, vízzel való bőséges lemosás, melyek leggyakrabban vétetnek igénybe, a kevésbé ellenálló baktériumokat megfosztják fertőző képességüktől. Még inkább pusztítják a betegségek okozó csirmagvakat a magas hőmérsék és pedig úgy száraz meleg, mint vízpöz alakjában, továbbá bizonyos kémiai fertőtlenítő szerek. (A kevésbé értékes tárgyakat el kell égetni.) — A kémiai szerek közül legismertesebb a karboloidat, mely úgy állítatik elő, hogy nyers karbolsavat huszszor annyi langyos vízben oldanak. — Igen jutányos és a beteg fehér- és ágyneműinek, a butoroknak lemosásához igen czélszerű a káli-szappanoldat, melyet úgy nyerünk, hogy tizenöt gramm zöld szappant (sapo viridis) 10 liter langyos vízben feloldunk. — Összes dezinficiáló szereink között leghatásosabb a higanychlorid, melyet 1% oldatban, mint mérget, az orvos rendelje meg. Emz oldatból egy részt öt rész hideg vízre véve, oly szernek jutunk birtokába, mely a baktériumokat elvesztí. A higany-clorid-oldat pótolhatatlan szer kolerás betegek ruháinak, ürülékének dezinficiálásánál, himlős betegek szoba-butorainak tisztogatásánál. — Az inficiált lakas levegőjét kén-sav vagy halvány-gőzökkel szoktak lefertőtleníteni. Vagy ként égetünk el vasserpenyőben avagy köedényben bizonyos mennyiségű chlórmentes s ugyanannyi sósavat öntünk rá. Egy középnagyságu szobára egy kiló kén, illetőleg chlórmentes elegendő. Ajtó, ablakok bezárandók s elégséges, ha a gőzök 4—8 óraig járják át a szobát s átlag 12 óran keresztül hatalmasan szellőztetünk. A chlórfejlesztő edényeket a szobában különböző magasságban kell elhelyeznünk, mert a gőzök fajsúlya igen nagy. — A karbol-mész-por igen alkalmas pocze-gödörök, csatornák, árnyékszékek fertőtlenítésére, fertőtlenítő erejét növelhetjük kén-savas vas-sónak hozzáadása által. A Lucich-fele fertőtlenítő por 15 százalék karbol-savat, meszet és vasgáliczot tartalmaz.

A fertőtlenítési eljárás a különféle betegségek s az adott körülmények szerint módosul. A fertőtlenítő szerekkel való bánásra, a fertőtlenítési technikájára egy vagy több embert az illetékes községi orvos oktasson s a felettes hatóságok feladatát képezze, hogy az egészségügyi intézkedések gondosan és értelmesen keresztül vitessenek s nem úgy mint egy bizonyos nagyvárosban, hol a fertőtlenítés abból áll, hogy a fertőtlenítő szert a házesterek szertelocsolják és a rohadó anyag parfűmeje helyett a karbol szaga érzik. A bécsieknek nemrégén gondos fertőtlenítéssel s izolálással sikerült a kolerát elfojtaniok.

Rv.

RENDELETEK TÁRA

A községi vagyoni és erkölcsi bizonyítványok az illető lélkés által is aláírandók.

Ha a lelkes ezen bizonyítványokat aláírhatóknak nem véli, a járási főszolgabíró van hivatal s tényállást elszí vizsgálat utján megállapítani.

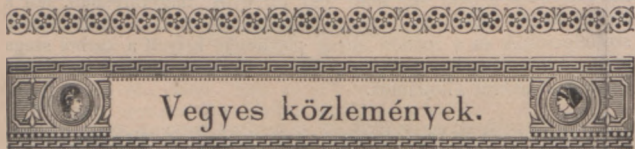
Ily értelmű kijelentés foglaltatik a belügyminiszternek 1800. évi 29611. sz. a. kelt következő rendeletében: Folyó évi április hó 26-án 2358. sz. a. kelt fölterjesztése nyomán értesítem czímet, hogy a mi a községek által kiállított vagyoni bizonyítványokat

illeti, az 1872. aug. 30-án 32144. sz. a kibocsátott itteni körrendelet (1872. évi Rendeletek tára 418. lap) XIII. szakasza szerint az idézett szakaszban említett köztisztviselőkn, illetve a községi bizonyítványban foglaltak valósága az az illetékes lelkész által is bizonyítandó.

Az idézett körrendelet említett szakasza gyakran figyelmen kívül hagyatott és számos esetben tapasztaltatott felületes és lelkiismeretlen eljárás kiválólag a községektől követelt vagyoni bizonyítványok kiállítása körül, olyannyira, hogy az 1887. évben a községi vagyoni bizonyítványok kiállítása iránt újból körrendeletileg kellett intézkedni. Ekkor bocsátott ki az 1887. március hó 17-én 16601. sz. a kelt itteni körrendelet (1887. évi Rendeletek tára, 1227. lap). Mindkét rendbeli intézkedés kötelezi az illetékes lelkészeket a vagyoni bizonyítványban foglaltaknak aláírás általi hitelesítésére s a lelkészekre rótt ama kötelezettség a m. kir. vallás miniszterium előleges meghallgatása- és hozzájárulására vétetett föl az idézett körrendeletbe. Az erkölcsi bizonyítványokat illetőleg az eljárás nincsen rendeletileg szabályozva; ezekhez a lelkész aláírása a törvényes gyakorlat alapján követeltetik. Azon esetben, ha a lelkész az érintett bizonyítványok valamelyikét részéről aláírhatónak nem véli, a járási szolgabíró van hivatva a tényállást tisztí vizsgálat útján megállapítani. (Magyar Közigazgatás, 1890. évfolyam. 25. szám.)

A hivatkozott 1887. évi belügyminiszteri körrendeletben ez áll: „Ezennel kijelentem, hogy a folyó évi április hó 1-től kezdődőleg a kórházakban ápoltak után, a fennálló törvények alapján, a belügyi tárczából igénybe vett kórházi gyógyköltségeket csak akkor utalványozom ki, ha a szegénységi bizonyítványok a községekben illetékeseknél a községi bíró, jegyző és lelkész által aláíratott s emellett, ha a járási szolgabírák által is igazolvák; törvényhatósági joggal felruházott, valamint rendezett tanácsú városoknál, ha a polgármester és lelkész által irattak alá.

Ebből folyólag felhívom a törvényhatóságot, hogy . . . a szegénységi bizonyítványok kiállítására hivatott közegeket . . . szigoruan utasítsa, hogy a kórházi ápoltak . . . (illetőleg) a fizetni köteles rokonok vagyoni viszonyainak is igazolására kívánt községi bizonyítványokat — figyelemmel az azok tartalmának hitelességeért reájok hármló felelősségre — mindenkor a tényleges vagyoni viszonyok hű feltűntetésével állítsák ki s azokat nevék aláírásával lassák el.“ (1887. évi M. O. Rendeletek Tára, 1227. lap.)

Vegyes közlemények.

Dr. Gyurky Ödönt, lapunk belső dolgozótársát nagy családi veszteség érte. Julius hó 31-én húnyt el 74 éves korában Doroghon forrón szeretett feledhetetlen édes atya nagyságos gyurkii Gyurky Antal ur, volt kir. katoszteri bizolyelő, 184%- honvéd lovas őrnagy, Hontvármegye törvényhatósági bizottságának tagja, a Szent-Syvester jeles rend vitéze, a német lovagrend Mária kereszt tulajdonosa, a Szent-István társulat örökös alapító tagja stb. stb. — A boldogult fényes és változatos, de mindenek fölött renkívül munkás életpályát futott meg. Nagy kora daczára még a legutolsó időkben sem tudott nyugodni. A tollat csak a halál vehette ki kezéből. Jelenleg hallgatunk a közügyek terén szerzett érdemeiről. Kéziratban maradt emlékirataiból fogja megtanulhatni a későbbi nemzedék, hogy mily jelentős szerepet vitt az ötvenes, hatvanas és hetvenes évek közgazdasági és kulturális mozgalmában. Néhány éve csak hogy visszavonult s azóta teljesen az irodalomnak élt. Munkái egész kis könyvtárt tesznek ki. Nagy részüik közgazdasági mű. De vannak köztük szép számmal olyanok is, melyek a vallásbölcsélet körébe vágnak. Mint szívvel-élekkel katolikus meggyőződésű férfiú, ő adta ki Ranolder vesz-

prémi püspöknek Róman ellen irt körlevelét egy bevezetéssel: „Hangok a Rómanizmus ellnt“ czimmel. Egy nagyobb munkája „Igaz-e a Darvinizmus tana?“ czimet viseli. A Szt.-István társulat népiratkái közül is sok folyt az ő hivatott tollából. De sok volna azt mind elbeszélni, a mit ő tett s a mit irt. Kifaradtott, mint buzgó katolikus és mint igaz hazafi megtette kötelességét — nyugodni tért. Béke lebegjen porai fölött s az örök világosság fényeskedjék neki. Mélyen megszorodott kedves munkatársunkat pedig vigasztalja meg a mindenek vigasztalója: a jóságos mennyei Atya. Fajdalmában mindnyájan osztozunk s tudjuk jól, hogy mit vesztett ő és mit vesztett a drága magyar hazá.

Holt kéz. Haynald bíboros, kalocsai érsek Mária Valeria főhercegy-kisasszony házassága emlékére százezer forintos alapítványt tett egyházi és iskolai czelokra nevezésen: O-Kanizsán felállítandó leányiskolára 40 ezer frtot, — Foktűn létesítendő kiseddóvoda 20 ezer frtot, a főszékesegyháznak és papnevelő intézetnek 10—10 frtot, — öt szegény javadalmazásu piébánia javítására 20 ezer frtot, —

Rómában a Gergely-féle tudomány-egyetemnek az elmúlt 1889—90 iskolaévben, annak három u. m. hittudományi, bölcséleti és egyházi jogi karán összesen 781 hallgatója volt, még pedig: magyar 11, osztrák 11, német 89, francia 139 angol 49, belgiumi 26, svajeci 29, lengyel 29, észak-amerikai 12, délamerikai 71, orosz-azági 8, spanyol 11, portugál 2, skót 22, németalföldi 4, örmény 1, — olasz 247. — Az egyetem rektora volt a híres jogtudós: L u g a r i. Ezen főiskola tanárai voltak egykor; Bellarmin, Suarez, Gury, Ballerini, Franzelin, Perrone, Tarquini, Palmieri stb.

A regensburgi zene-akadémián jul. 31-én fejezték be a hét hónapig tartó tanfolyamot, melyet ezuttal is számos német, osztrák és amerikai hallgató keresett fel. Eddig egyetlen egy magyar pap látogatta az egyházi-zeneakadémia előadásait, t. i. fl. Glatt Ignác z pécsi pap, jelenleg az ottani zeneiskola igazgatója, de remélhető, hogy nemsokára hazánk több püspöke küld majd oda, ifjakat a kik nálunk és javítani fognak a mostani állapotokon. Ha jól vagyunk értesülve már a legközelebbi 1891 évi tanfolyamra, mely újévkor veszi kezdetét, a kalocsai bíboros-érsek saját költségén föl-küldi egyik jeles fiatal papját, Kersch Mihályt, diakonust. A jelentkezés, már jó eleve megleteendő az intézet igazgatójánál kinek czime; Dr. Habert Franz, Regensburg, Reichstrasse L. 76.

Villamos torpedó találatot fel a múlt évben Edison hírneves amerikai elektrotechnikus által. A találmány tárgya az „Első Budapesti szabadalmi és műszaki iroda Bergl Sandor mérnök jelentése szerint három kamrara osztatik, melyek közül az első és legkisebb 250 klgm. dinamit felvetelére szolgál. A másik két osztályban az elektrométer foglal helyet, mely a torpedó hajtását eszközözi egy kisebbszür hajócsavar forgatásával.

A torpedó egy a víz felszínén kissé kimagasló uszókészülékkel van egybekötve, minek folytán az a partról, hol a kormányzás céljából felállított teplel van összefüggésben, folyton szemmel kísérhető és a villamos áram megszakítása nagy megeresztése következtében tetszés szerint irányozható.

Ezen torpedó előnye, az eddig alkalmazottakkal szemben abból áll, hogy ez, ha az illető objektum (hajó) nem tálátatott — az elektromos kormányzó-készülék használatával ismét a partra hozható míg a sűrített levegővel lövetet torpedók a működő erő csökkenésével a tengerbe süllyedtek és egyszerűen elveszték. —

Zongora- és cimbalomjáték előtanulmány nélkül. A mit derék hazánkfia, az öreg jó Liszt Ferencz meg nem álmodott, az halála után alig pár évvel tisztára megvalósult; t. i. ma már művész nélkül lejátszható a legbonyolódtabb zenemű is az ujjonnan feltalált és a Sternberg fele budapesti hangszertelepen felállított „Mechánikai zongorán“ vagy akár a mechanikai cimbalomom“. — Eddigelő is voltak mechanikai hangszerek, de ezek — a villamos csegetyű kivételével majdnem kizárólagosan a pisláda historikus alakját viselték. A szobán forgó első sorban említett zongora, mint minden rendes hasonnevű hangszer 7 oktavos billentyűzettel és keresztthürozattal bír és minden teketória nélkül lehetővé teszi, hogy rajta, soha zongorát nem billegtetett gyének tetszés szerinti zeneműveket lejátszanak a hozzá tartozó kivágott kották segítségével. Ilyen a mechanikai cimbalom is, azon különbséggel, hogy ez a cimbalomnak rezgő és melodikus hangját rejti belsejében, melyek azonban az oldalt elhelyezett foggantyú körforgatása következtében mindenki által kezelhető. (Első budapesti szabadalmi iroda, Bergl Sandor mérnök jelentése, Budapest, VIII. ker., kerepesi-út 79.)

Egyházi Ertesítő.

B. Alecoque Margit Mária szűz halálának kétszázados évfordulóját fényes egyházi ünnepekkel készülnek megülni Paray-le-Monial kolostorban, a holt szent életű apáca 23 évet töltött s 43 éves korában 1690. okt. 17-ikén meghalt. Az autuni püspök Msgr. Perrand maga áll a rendezőség élén s mindent elkövet, hogy az egész Ünnepeg mennél fényesebb legyen s méltó a boldog emlékéhez, kinek a Megváltó szívének kincseit feltárta s ez által Jézus szentséges szívének tiszteletét az egyházban megalapította. Az előrehaladott kánoni eljárás azt engedni reméli, hogy e boldog szűznek tisztelete, kit meg h. e. IX. Pius pápa beatifikált 1864. szept. 18-án, nemsokára az egész egyházra fog terjesztetni, annak közel jövőbe helyezett kanonizációja folytán. Ennek nyilvános tisztelete ugyanis oltárainkon, eddig csak egyes egyházmegyében van megengedve különös kiváltsággal s a sz. széköl; hazánkban ha jól vagyunk értesülve, csak a szatmári egyházmegyében van engedélyezve a róla szóló officium és mise.

Uj officiumok. A szertartásokra felügyelő bíborosok bizottsága (S. R. C.) mult hó 11-én tárgyalta a francia püspöki kar kérvényét a Bold. Szűznek Lourdesben való megjelenéséről szóló officium és mise engedélyezése ügyében. — nemkülönben számos olasz és idegen püspök felterjesztését a sz. család újabb tiszteletére vonatkozólag. Ugyanis mozgalom indult meg, melynek czélja hogy sz. Józsefnek a c. l. tus hyperduliae engedélyeztetsek, neve a Confiteor-ban említettessék s a boldogságos szűznek sz. Józseffel való eljegyzése (Desponsatio B. M. V.) jan. 23 uj officium és mise által az egész egyházban kötelezővé tétessék.

A prágai bíboros-érsek, Schönborn gróf intézkedett hogy székesegyházában a szolgálattevő szertartók kivétel nélkül mind ordinált diakonusok és szubdiakonusok legyenek. Azt hiszik hazánkban sem ártana e részben a régi diszciplínát visszaállítani, mert csak ez által kerülhet el a visszasság, mely szerint kispapok rendjöknek meg nem felelő ténykedéseket végeznek nemcsak a nagy iskolai szűnet alatt, hanem a püspök és kápiáln szeme láttára a székesegyházakban Manapság eseményszáma nagy, ha valahol diakonusot láthatunk, ezt is legfeljebb csak egyes megyékben mint száraz kápiánt.

A lincsi püspök megiltotta egy a világi, mint a szerzetes papságnak hogy a primiciák alkalmával nyoszolyó lányok vagy az ugynevezett menyasszonyok (Primizbraut) szerepeljenek. Nem ártana nálunk sem ily intézkedés, mert magunk voltunk szemtanúi nem egyszer, hogy különösen faluhelyütt mily komédiát csapnak a szegény ujmiséekkel, a kik ilyenkor azt sem tudják fiúk-e vagy lányok.

Sz. Alajos centenariuma. Jövő esztendőre, e szent ifju halálának háromszázados évfordulóján (meghalt 1591. jun. 21.) tömeges, többnyire deák emberekből álló zarándoklat készül Rómába sz. Alajos sírhöz. Mután azonban junius havában nagy a hőség s a deákság is el van foglalva az évrő vizsgálatokkal, a sz. atya intézkedett hogy a jubileumi zarándoklat 1891. szeptember havára hasznassák.

Ezen gyár rendkívül leszállított áraikon szállít mindennemű templomi orgonákat és harmoniumokat, melyek hanguk szépsége és tartós szerkezetük által tűnnek ki. A fizetés feltételei igen előnyösek. Arjgelyezékek ingyen küldetnek.

Rövid 16 év alatt közel 300 kisebb, nagyobb orgona került ki műhelyünköl, a mi leginkább bizonyítja annak pontosságát és megbízhatóságát.

FRIEDL HUBERT
 hirdetés-felvételei irodája kath. lapok és folyóiratok számára
 Bécs, V. Matzleinsdorferstrasse 7. sz. a.

van egyedül és kizárólagosan jogosítva egy az osztrák-magyar monarchia, mint egész Európából és Amerikából e lapok számára hirdetések felvételére, a szövegek fogalmazására, a hirdetések legedzseztübb elhelyezésére, valamint a Cléchék (galvanos) beszerzésére — saját beszerzési áron — a legpontosabban eszközölteik.

Kitüntetve kitünő munka és jó ízléssel.

Kitüntetve szép munkáért.

KRISZTA ÉS TÁRSA

a budapesti oltáregylet egyedüli szállítói

Budapest, IV. ker. Lipót-utca 21. szám.

Ajánlják bőven felszerelt raktárukat mindennemű római kath. és görög szertartású

miseruhák,

dalmatikák, pluviálé és feronendák,

czimádák,

egyházi s egyleti lobogók, egyházi szövet, damaszt, paszománt, rojt, bojt, brüsseli és czerna egyházi csipkékben, sz. szobrok, csillárok, kelyhek,

Monstranciák,

stáció-képek, úrkoporsók stb. stb.

Oltár keresztúti

és más képek festését elvállaljuk; készítünk a legelőkelőbb művészek rajzai után

oltárokat.

szószékeket, szent sirokat, keresztelő kutakat, bronz, china s valódi ezüst tárgyakat u. m. kelyheket, cziboriomokat, oltár, tabernaculum és fali gyertyatartókat, kánszó keresztúti paci-falcákat, 3 és 4 hangu oltárscengetyüket, füstölőket, tömjéntartókat.

Arany és ezüst himzések bármely rajz szerint művészi leg készülnek. — Tűzaranyszőv. v. ezüstözés gyári áron saját gyárainkban legrövidebb idő alatt készülnek.

Megrendeléseket szegényebb egyházközségeknek részlet-fizetés mellett is eszközölünk.

Nem tetsző tárgyak visszavételnek vagy kicseréltetnek

A szervita-rend nagy káptalana f. hó 5, 6 és 7-ikén fog Bécsben megtartani, melyen az öt osztrák (Bécs, Landegg, Schönbüchl, Guttenstein, Jeutendorf) és három magyar (Budapest, Eger, Fraknóvár-alja) társház képviselői tanácskozni fognak a rend generalisának ft. Corrado András atya előülése alatt.

Személyi hírek.

Esztergom. Vézinger Károly az esztergomi papnevelő intézet lelki igazgatója a budavári királyi palota pleb. nevezetett ki. — Württl Antal bpest-vizvárosi plebános élete 66 évében meghalt.

Győr. Nogáll Károly és Trichtl József győri kanonokok jul. 20-án tartották egész csendben aranymiséjüket Mária-Czeliben.

Esztergomi főmegyéhen jul. 15-én papokká szenteltettek Aschenbrenner József, Bognár Ádám, Kanyó József, Miskovich Mátyás és Szűcsy Géza. — Változások: Matolay Gyula bussai plebános lett, helyébe Blaskó János küldetett helyettes lelkésznek; Kékőre: Szilárdi Albin nyugalmába lépven helyét Csepny Pál foglalta el mint helyettes Deménden. A fővárosi hitoktatók közül: Fischer Agoston adminisztrator lett Ipoly-Szécsénykén. Purth Iván dr. Bpest-Krisztinavárosba, Kazacsay Árpád Esztergom-Dorogbra, — Hunkár Géza Nagy-Magyarra küldetett kápláni minőségben. Ozoray János káplán lett Bpest-Tabánban, helyébe Szűcsy Géza ujmisés ment Mária — Nosztrára, Böschart János Bpest-belvárosba, Szokol János Bpest-Józsefvárosba, Ságmüller József Bpest-O-Budára, Jaeck Márton Bpest-Ujjakra küldettek. Hilbert János Tógorabra h. jelkésznék küldetvén, ennek helyét Cseszteln Bielszik János foglalta el mint káplán.

Kalocsa — Borsodi Latinovics Gábor kanonok, sz. jobbi apát, czimzetes püspökké nevezetelt ki. — Plebános lett: Mamuzsich Bódog Szabadkán; helyettes plebánosok: Bauer György Parabuttyn, Bedsele Balint Béreghen, Kürtössy Antal O-Bécsben; Kápláni minőségben áthelyeztettek: Gyenes János Szabadkára, Fancsy Antal Topolyára, Dalósy Jenő Csantavérre. Idagicza István Miskére, Tillinger Miklós Bunkin, Polyákovics Lajos Hódáságra, — az ujmisések közül: Cziráky Gyula Bogojevára, Demsa József Horgasra, Horváth Győző Veprovácsra, Kandler János Gajdóbrára, Katona István Süködre, Rausch Mihály Bikityre. — Kersch Mihály szerpap száraz káplán lett Szabadkán; — Virágh István zentai gymn. hittanár a kalocsai tanítóképző rendes tanárára nevezetlvén ki, helyébe Zentára Benedek Elek nevezett ki hittanár.

Csanád. Várady Árpádot papnevelő intézeti prefektust a bécsi egyetemen a hittudományok doktorává avatták.

Erdély. A prezbiteratust felvették: Bartha Albert, Bilinszky Lajos, Fokete Imre, László János, László Lajos, Szabó Márton; a

Arjegyziek kívánatra bérmentve és ingyen.

külső vaczi-út 41. szám alatt.

GYÁR BUDAPEST.

POZDECH JÓZSEF UTÓDAI
(THURY JÁNOS és FIA)
első magyar fuvó-gyár,
harang-és-érezőöntőde,
Szabadalmazott
harangfelszerelés
és
nagy szerkovácáság.

Az osztrák-magyar államvasút indóháza közelében.

Budapest, gyár-utca 22. sz. a.

GERENDAY A. és FIA
ACAD. SZOBORÁSZ.
MÁRVÁNYMŰ GYÁR
BUDAPESTEN
MÁRIA-VALERIA UTCA 2. SZ.
Razokkal díjmentesen szolgáltatunk.
Gyári-udvar és műterem,
Molnár utca: 4.

Ifj. Giani Károly

templomi szövet, egyházi szerek, zászló és műhímezési gyáros

Bécs, VII. Westbahnstrasse 21.

ajánlja a ft. Papság becses figyelmébe tökéletesen stilszerű és művészi kivitelű egyházi szereit, mint: casulákat, dalmatikákat, pluviálékat, teljes ornátusokat, szertartási tárgyakat és zászlókat, azon tiszteletteljes kéréssel, miszerint gyártmányaim szives megrendelése esetében, egyedül a fent jelzett címze kegyeskedjenek használni, minthogy

külön főraktárt

nem tartok.

Dús tartalmu képes árjegyzékek díj- és bérmentesen küldetnek.

Gratzel Sándor

a főtiszt. kath. Papság bizományosa.

Bécs, I. Bauernmarkt 5
Ajánlja különlegességeit, u. m.:

GUILLON-féle (Páris)

oszt. cs. és magy. kir. szabadalmazott
„ÖRÖK-LÁMPA”
készülék.

Ezen készülék az egyedüli, mellyel 6-13-szor 24 óráig tartó egyaránt szépen s folyton égő-örök-lángot nyerünk.

Az örök-lámpa készülék ára 2 ft 75 kr., a szab. bél egy évi tartama 1 ft 60 kr. 1 kl. elsőrendű olaj 54 kr.

Az olajat egy évi szükséglet fedezésére külön e czélra sajtoló anyagból

16¹/₂ kilós, szilárd üvegből készült s jól bedugaszolt tartályokban — kosárba csomagolva — szállítom.

16¹/₂ kilo olaj a 54 kr. 8 91
Az üveg kosárral 1 80
Szállítás a vasúthoz. — 30

összesen: 10 81

1889. évi egyiptomi tömjént 4¹/₂ kilós megrendelés posta-csomagban, bérmentve küldetük:

I Kl. I. legfin. átlátszó, illatos, gyöngy 1 55

1 - II. fin. fehér, illatos, csepp-alaku 1 20

1 - III. tisztá, jó illatú, morzsa — 75

Teljesen tiszta méh-viaszgyertyák. Egy kiló 2 ft 75 kr. — (Valódságukért és tiszta anyagáért 1000 frittal kezesekedem.)

Kitűnő új templomi gyertya.

Ezen gyertya a lekitűnőbb műviaszgyártmány és csupán gyári áron szállítottom. Ára:

4-10 kilóig a 1 kiló 1 5

10 kilón felül a 1 kiló 1 50

Díszes oltári lámpák

Ezen lámpák akadémiai művészek rajzai után díszesen és tartósan készülték. Bronzban izlésekes öntvényű dúsan aranyozva 45 — ugyanaz díszes bojttal 9 50

Nagy templomok számára 85 — Oltár-lámpa-zsinór, olasz modorra piros kenderből, 10 méter hosszúságban 6 golyóval és gajpu bojt és aranyozott rojtjal 8 ft.

Plebánia pecsétnyomók rugyan tából 2 50

szentképpel és szöveggel 5 50

Tiszta összhangzó-csengetyűk 6 50

nagyobbak és finomabbak 8 50

Gyertyagyújtó és előtő szarú 1 60

1 messzeley üveggel — 45

Diszcs, nagy, sekrestyébe való lavabó faszinre fénnyezve 4 50

Gyontató kézi-lámpa, csinos könnyű alakban, fénnyezve, 4

vastag köszörült üveggel 3 80

Díszes oltári gyertyák ára, a hozzárdott anyagminőség szerint számítotk, mintát bérmentve küldök. — Tapasztalásnyegyet 60 cmtr. széles méterje 2 fttól a ft 30 krig. — Velour (bárony) méterje 8 ft 30 kr. — Fehér virágbordur méterje a 1 40 és valetur 2 10, az Összevazartat műteremkint 20 kr fizetek a csak onyit számítok.

Szenteltvirizet próbaüzettel beronva

Szép és sziló kivitelben 5 —

Asszessorium ezüstözve 2 80

Szenteltvir-hintő 1 80

Ablutatio doboz, kristályból 1 80

Betegálatogató kapszulák, china ezüstből ezüstözve 4 — fttól 5 —

Valódi kék papi kőntös posztó 5 25

Kanonablák, szépen kiállitva 6 50

Cingulum vászonból, szilid 1 40

Alamizsna perzsel, érc kapszulával finom lakattal, selyemből 7 50

Diszcs Velum hici selyemből 4 6 —

Tabernakulum kulcs-bojt, 40 — 2 50

diakonatus: Balázs Ferenc és Fejér Gerő. Azonkívül áldozópapokká szenteltettek a kegyes tanítórindbéli: Krasszó polszky József, Láng János Medveczky János, Nagy József, Orafitcsik József, Priváry József, Rónay István, Sándi Miklós, Sinkovics Ferenc; a sz. Ferenc-rindbéli: Dávid Sámuel, Droszg Ambrus, Kassay Ugo, Lencs Imre; a minorita rindbéli: Marosán Jusztinán, Muszics Aurelián.

Eger. Dr. Kozma Károly prépost-kanonok a papnevelő intézet kormányzó tisztefő felmentetvén helyébe az intézet kormányzójává Debreczeni János kanonok neveztetett ki. Mérhelyi Lajos a közép-patai kerület rendes esperese felmentetvén helyébe Vochler Alajos szentszéki ülnök és selymosi lelkész neveztetett ki. Ferenczy Bertalan prépost alesperes, nyakállól pléb. szabolcsi főesperes left. Kápláni minőségben áthelyeztettek: Török István Jászberényből Egerbe, Kündl Pál Verpeléthről J.-Berénybe, Nemes Antal Recskről Verpeléthe, Énekes János Boconádról Recskre. Sándor Imre ujmisés Boconádra, Kiripolszky István Kisvárdáról Jász-Ápáthiba. Boros István Árokszállásról Kisvárdára, Kiss János P.-Ladányból Árokszállásra, Farkas Zsigmond Kápolnáról P.-Ladányba, Koltán János Kenderesről Kápolnára, Meszko Balázs Nyiregyházaról Jász-Ápáthiba, Huszka András Keresztles-Püspökből Nyiregyházára, Saad Béla ujmisés Ballára, Kovács Mihály ujmisés Sátára, Veres Antal ujmisés Eger-Szalókra.

Változások. A sz. Máriáról címzett Ferencz-rindtartományban a következő változások történtek: Farmady Martinján exprovinciális Nagyszombatba, Preininger Emil Német-Ujvárra, Tormássy Bonaventura Székesfehérvárra, Herczeg Krizológ Sümegre, Gácsinger Flórián Andocsra, Faragó Aurel Simontornyára házfőknek, Cselka Demeter Pozsonyba, Tamásovich Timot Nyitrára, Göcz Jolán Szombathelyre, Meszes Polikárp Veszprémbe, Juhász Miksa Pápára, Szekér Fakund Sz. Antalara, Zey Apollo Simontornyára másod-házfőknek, Soóky Szaniszló Esztergomba, Kiss Arisztid Veszprémbe, Fülöpp Albert Fehérvárra, Fodor Jenő Andocsra, Babicsek Dezső Érsekújvárra vasárnapi szónokoknak, Keményfi Dániel rendtartományi könyv- és levéltárosnak Pozsonyba; Voldán Vénant Kismartonba, Nikolányi Gábor Nyitrára, Allersdorfer Frigyes Német-Ujvárra, Horváth Bonifác Andocsra, Úsztrunul Fausztin Nyitrára, Dávid Gusztáv Nagyszombatba ünnepi szónokoknak; Klein Ipoly sekrestye igazgatónak Pozsonyba; Ferenczy Kherubin pro magister noviciorumnak Malackára, Barcza Bernárd hitoktatónak Budapestre; Szirányi Ernő Veszprémbe Végh Aurelin Szent-Antalara, Tibold Albin Kismartonba exkurrens szónokoknak.

Kérelem.

Felkérjük t. olvasóink közül azokat, kik lapunk ez évi folyamából az ötödik számot nélkülözhetik, hogy azt nekünk megküldeni kegyeskedjenek.

Most még szolgálhatunk egy-két teljes példánnyal: ki tehát lapunkat birni óhajtja, kérjük, hogy idejekorán jelentkezék. ■■■■■

KESSLER J. és S. BRÜNN.

7 Ferdinandgasse 7.

Legnagyobb és legolcsóbb bevásárlási forrás a tavaszi és nyári évadra.

Nyári

Kammgarn-szövetek,

kiválóan díszes és tartósak uri öltönyre, 20 különféle mosható színben, 20 ctm. szélességben.

1 teljes öltöny

6.5 méter csak 3 frt.

Az első megrendelés meggyőző bennünket a mosószövetek kitűnőségéről.

Brünni posztó-szövetek

feltűnő olcsó árak mellett szállítanak, u. m.:

(csakis jó anyagból)

3.10 Mtr. teljes öltönyhez 3.75
3.10 „ jobb „ 5.50
3.10 „ finom „ 8.50
2.10 „ felöltökhöz 6.—
1 drb francia piquet mel-
lénnyhez 1.50

Talár-szövetek a főt. Papság részére (nyári kabátokra is alkalmos) 120 ctmtr széles 1 méter 1.50
fekete peruvien és doszkin-szövetek szalon-öltönyhez, 3.25 méter 10 ftról fölfelé.

Díszes kiállítású minta-kártyák 400 mintával a szabómeister urak részére bérmentelenül.

Árjegyzékek uri és női fehérneműek, kötszövetek, és diszárúkból, minták posztó és rőtös árúkból díj- és bérmentesen küldetnek. A szállítás utánvételtől mentes.

Női divat-árak.

Koczkás és sujtásos divat-kelmék 60 ctmtr szélességben, hálókötők és gyermekruhákhoz 10 méter 2.50

Joupan és háromszálan szövet kelmék, mindenféle divat-színben I. 3.50 II. 2.80

Alkalmi vétel! Tartós-színű francia zefír-kelmék, 75 ctmtr szélességben, gyönyörű színváltozattal 10 méter, most csak 3.50

Brokát- és Jacquard divat-kelmék 60 ctmtr szélességben és minden kiegészítő színben 10 m. 3.10

Doris, legjobb koczkás divat-kelme, tiszta gyapjú, 10 méter ezeltől 10 ftr most csak 6.50

Nervi, 90 Ctmtr szélességben, igen szép sujtásos és minden divat színben van raktáron, 10 méter csak 4.50

Kázmir, dupla szélességben fekete és színes 10 méter 6.50

Kéknyomású kreton 10 méter 2.50 és 3.20

Lourdesi Mária
művészies sziklabarlangban, szolid és tartós kivitelben.

A szobor ára barlanggal.

szobor nagyság	agyag alak	fa alak
100 ctmtr	75 ftr	90 ftr
75 „	40 „	58 „
63 „	30 „	42 „
56 „	20 „	35 „
45 „	10 „	25 „
35 „	7.80	18.50
26 „	5.60	14.—

Barlang szobor nélkül nagyság szerint.

Fraiden János

faragvány-készítő

Waidhofen a.d. Ybbs.

(Nieder-Österreich.)

Saját gyártmányú
templomi csipkét,
mint különlegességet

olcsó árak mellett szállít

Günther Tivadar

Gottesgab

(Érczhegység)

Csehországban.

HILZER P.

cs. és kir. udv. harangöntő

Bécs-Ujhelyben (Wiener-Neustadt).

ajánlja öntődjét harangok és egyéb reneszetileg összhangzó harangsorok szállítására, bármily nagyságban és hangbeosztás szerint. Jótállás az előirt hangért, tiszta összhangzásért és a legjobb érczért. — Harangfelismerés kovacsolt vasból, mely által a nagy harangokkal is könnyű a harangozás. A megrendelések gyorsan, lelkiismeretesen, a legutányosabb árak és szociális feltételek mellett szállítatnak.

Kitüntetések: koronás arany érdemkereszt szorgalmas működésért. Két haladási érem 1873. a fogadalmi templom 260 mázsányi harangcsoportjéért. A bécsi iparkiallítás aranyérme 1880. iparkiallítás Budweis 1889. díszokmány. — Alapítási év: 1838. Eddig 1,252,800 kilogram sulyban 4640 harang szállítattat el.

Harmonikus 4 hangú sekrestye csengetyűk 25 ftr.
Harmonikus oltári csengetyűk, élénk hangzással, darabja.

Alpakkából: 4 csengetyűs 14 ftr, 3 csengetyűs 11 ftr, Sargaréből: 4 csengetyűs 10 ftr, 3 csengetyűs 8 ftr.

Gersheim féle szabadalmazott Örök lámpa-bél. Szabadalommal az osztrák-magyar monarchiában, Franciaországban, Belgiumban és Németországban; approbalva a nagyméltóságú és főtisztelendő bixeni és trienti herceg-püspökök által; 2000 felüli elismerő nyilatkozat mint **legjobb és legolcsóbb** gyártmánya; 20—30 százalék olajmegtakarítás, 4—14 napi égési tartam. Szétküldés bérmentesen. Fizetés csak megelégedés esetében. Ampóknak, továbbá fehér, rózsá, rubin, sárga, zöldszínű, aranyozott csiszolt üvegek szent sírokhhoz, a legjutányosabb áron. Gersheim öröklámpa-bél készítő telepe Feisztriczban, a Dráva mellett.

Szt.-Margitszigeti

GYÓGYFÜRDŐ

BUDAPEST.

35° R. meleg artézi kénes forrás, nagyszerű fürdőház, porcellán-, márvány-, kád- és kőfürdők ruhany-készülékekkel, villamos fürdők.

A szt.-margitszigeti hévíz mint fürdő, vagy beisöleg, vagy belégzésre külön eredményen használtatott a következő kóralakok ellen:

Csúszások, idült kútegek, külsértések után fellépett izsadmányok, ugyszintén hashártyalob és méhbántalmakkal járó izsadmányok görvoly és bujakor, májgyomor-, méhbántalmak, idült székrekedés, hólyag-hurut, női bántalmak garat-, gége-, tüdőhurut, hűdésök és idegbántalmak.

Utóbbiak ellen a villamos fürdők alkalmaztattak ritkáló síkrel.

A szigeten vannak nagyszerű portmentes sétányok, ritka szépségű virágkertészet, 300 minden kényelemmel berendezett szoba, társalgási terem bel- és külföldi hírlapokkal ellátva, posta-, telefon-, távirtda-összeköttetéssel, gyógyszer-tár, hol mindennemű ásványvíz is kapható.

Rendelő fürdő-orvos: **dr. BAUER ANTAL**, főhercegi udvari orvos.

Naponla katona és népzene.

Hajóközlekedés a fővárossal félóránként.

Fürdő, menetjeggyel együtt váltva és fürdő-bérletnél mérsékelt ár. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdő- és menetjegyénél előnyben részesítettek.

Fürdőidény tartama május 1-től október 1-ig.

Lakások megrendelése a szigeten a felügyelői irodában.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdő felügyelősége
BUDAPEST

Barthel eredeti Carbolienuma

a legolcsóbb és legjobbnak bizonyult fakincze

■■■■■■■■■■ tartás óvszer ■■■■■■■■■■

a kerítések, felszerek, raktárak, kocsik, p. dozsák sat. rothadása, gomb asóv és rovarok ellen. Az istállóban fertőtlenítő hatás van és megvédi az állatokat a ragályos betegségektől.

1 klg. elég 6 □ méter területre. — Használati utasítás ingyen.

A minőség jótállás mellett feltételmentes.

BARTHEL MIHÁLY és társa
Bécs, X., Kepler-gasse Nr. 20. — Alapított 1781-ben.

MAGYAR SZEMLE

SZÉPIRODALMI ÉS TARSADALMI HETILAP

megjelen minden vasárnap másfél vagy két nagy ivben.

A MAGYAR SZEMLE közül *elbeszéléseket, vidám rajzokat, költeményeket, esztetikai és kritikai dolgozatokat, társadalmi jellemzéseket és irányozásokat*. — A MAGYAR SZEMLE kiváló munkatársak díszes sorával, szellemének erejével és bátor föllépésének következetes irányával a *legméltyóbban képviseli a magyar szépirodalmat*. A MAGYAR SZEMLE rendkívül változatos, sokoldalú és gazdag tartalmával a legkellemesebb szórakozást nyújtja minden művelt olvasónak, egyeseknek és egész családoknak. Elvezetés olvasmányt találhat a lapban mindenki: *s a fiatal leányoknak is kezébe adható*. A MAGYAR SZEMLE irodalmi, társadalmi, közéleti mozgalmainkat, a nemzet és a világ eseményeit röviden ismerteti, tárgyalja, bírálja, *tehát nem csak mulattat, de tájékoztat is*. — A MAGYAR SZEMLE nagy gondot fordít rendkívül *érdekfeszítő talány-rovatának* összeállítására. Rejtvenyincnek megfejtői közt *hétről-hétre* nagy értékű *jutalmakat, becses új könyveket* sorsol ki, melyek a lap negyedévi árát mindig, de gyakran a *lap egész évi árát jóval meghaladják*.

A MAGYAR SZEMLE ára:

egész évre	6	frt
félévre	3	frt
negyedévre	1	frt 50 kr.

A MAGYAR SZEMLE kiadóhivatala

(Budapest, VI., uj-utca 14. szám)

Európában legjobbnak elismert és legkedveltebb padlófénymáz a

REICHENFELD-féle

NEGATORIN

ugy tartóssága, mint feltűnő szép fénye és könnyű kezelhetősége folytán, azonfelül hatálos óvsert képez a **rovarok ellen** és **kilrtja** azokat minden padozatból, hol **NEGATORIN** alkalmaztatik.

Kapható a gyári raktárban:

REICHENFELD N.-nél

[Budapestben, VI., Teréz-körút 1/b.

ovábbá minden nagyobb fűszer- és droguista-üzletben. Árak használati utasítással 1 szelencze 1 kilogramm 1 forint, fél kgr. 55 kr.

VÉDJEGY

Rendkívül olcsó díszmunka!

Dedek Crescena Lajos

A KARTHAUSIAK MAGYARORSZÁGBAN.

A M. T. Akadémia által pályadíjjal jutalmazott mű.

Fraknoi Vilmos előszavával és Telegdy László meg Nagy Lászlár eredeti rajzaival.

Ára füzve 2 frt. Díszesen kötve 3 frt.

Megrendelhető a «KATH. EGYHÁZI KÖZLÖNY» kiadóhivatalában Budapest, Lipótváros, Lipóttér 9. sz.

TUDOMÁNY, IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Rovatvezető: Kaposi József.

Chateaubriand.

II.

Chateaubriand jellemének alapvonása a gyógyíthatlan, örökös melabú. Egy ifjú angol hölgy monda neki 1795 körül Londonban: »You carry your heart in a sling.« (Őn a szívét kötésben hordja.) S e hölgynek igaza volt; Chateaubriand a szívét haláláig kötésben hordta.

Az ember ezt az első pillanatban hajlandó lenne kétségbevonni. Olvasva újságírói kemény polemiáit 1818. vagy 1829-ből, továbbá utólérhetlen, gyakran csipkedve kedélyeskedő emlékiratait (»Memoires d'outre tombe«), könnyen merülhet fel az a kérdés, vajjon a kiábrándult és észrefért René később nem-e igazi mivoltában mutatta be magát a világnak, mely előtt időről-időre oly gyakran öltött álarcot a korábbi években. De nem; hangja sokkal őszintébb, hogysem ezt hihetnők. különösen akkor, midőn a vallást kivéve minden iránt való közönyösségről, az élet abszolút hiabavalóságáról, az emberekkel szemben érzett kicsinylő megvetéséről és a csömörről beszél, mely lelkét elfogá.

Hagyjuk a könyveket. Úgy vagyunk velük, mintha színházban lennénk. Tekintsük levelezéseit, apró nyilatkozatait, őszinte vallomásait s látni fogjuk, hogy ezek szintén hasonló érzés- és gondolkodásmódról tanuskodnak. »Unatkozom, unatkozom«, »az élet ásitozásra késztet«, ezek folytonos felkiáltásai. »Ki szabadít meg az élet szeretetének mániájától?« — »Csak bajjal czipeltem napjaimmal unalmamat.« Főleg ifjúságában készült iratai tüntetik fel e sötét melankoliát; érettebb korában már fájdalommal siratta fiatalágát és így életében nincsen időszak, melyben megelégedett, boldog lett volna. Vidám perceiben s a jókedv fesztelen csapongásai között is mindig eszében volt, — s ebben kissé túl ment a határon, hogy ő a XVIII. század gyermeke. Látták a Champs-Élysees egy padján ülni s hallották, a mikor mondotta: »Ime, ez minden, a mit az élettől kértem: hogy sütkérezhessek a napon.«

»Sokkal jobb lenne, ha valami iránt érdeklődni tudnék«, százszor, százféleképen ismételte e szavakat és még dicsőségének fénypontján, keleti utazásának ideje alatt is (1806.) elfogta az emberi élet hitványságának és nevelésének voltának érzete.

Jellemének egy másik vonása az erősen kifejtett önrzeti büszkeség. Tanuló korában egy csinyjeért — mint Rosseaut — pálczával akarták megfenyíteni. Esete azonban teljesen elütött a Rousseau-étól s előjárói belátták, hogy inkább engedné magát agyonütni, semhogy a pálczázást elűrje. Öregségében mondá: »Regente vicomte de Chateaubriand-nak hivatka volna, most csak Francois de Chateaubriand vagyok«. Mintha csak Mirabeaut hallanók: »Önök tévedésbe ejtik Európát, mikor engem Riquettinek neveznek. Ösztönszerűleg s bizonyos természetességgel a legnagyobb férfiakról úgy beszél, mint vele egyenrangúkról. »Lát-

tam Washington-t és Bonaparte-t. Egy emberi ábrázat sem fog többé bámulatba ejteni.« S nem mondja: abban az esztendőben születtem, melyben Bonaparte, hanem: »Ugyanabban az évben, melyben a világra jöttem, született Corsica-ban Abban a téves hitben volt ugyanis mindig, hogy 1769-ben születtem.

A gyönget a büszkeség ostobává teszi. Chateaubriand-t azonban a kicsinyes hiúságtól mindenkor megóvta lángesze és szelleme, mely mellett más egyéb adományaira alig gondolunk. Büszkesége soha sem vált ostoba, gögös hiúsággá s azzal soha sem csal gúnyos mosolyt ajkainkra, jóllehet vannak, a kik ilyesmit emlegetnek mindannyiszor, valahányszor az »Emlékiratok« ama lapjai jönnek szóba, melyeken nagyköveti pályáját írja le. Tagadhatatlan, hogy e lapokon kissé túlságosan sok a tüntetés, az éljenzés, a hatlovas fogatokon való kocsizás, de ne feledjük, hogy ő ezzel művészi fogásra gondolt, amaz ellentétet igyekezve feltüntetni, mely londoni nyomora és követsége között létezett. Az irodalom terén kifejtett munkássága feleltette vele a hiúságot, vagy legalább képesítette arra, hogy azt tetszetős, elfogadható alakba öltöztesse. Mint író, ment volt az önszeretet kicsinyeskedéseitől s barátai tanácsára készséggel javított munkáin. Bertin-nek megengedte, hogy cikkeiket átdolgozza. Ily aprólékos dolgokkal nem látszott törődni. Beszélt hírnevéről, dicsőségéről, történelmi jelentőségű tényeiről, de ragyogó szemeiről és szép hajáról, mint mások, soha sem.

Úgy szokott az lenni, hogy a büszkeség, ha nem táplálkozik hiúsággal, akkor önmagát emésztve, mindig telhetetlen marad s ha nem mint vigasztaló lép fel, akkor egyike lesz a legkegyetlenebb zsarnokoknak. Chateaubriand-nál ez az utóbbi eset állott be. Az általános, még önmagát sem kímélő becsmérésre, gyalázkodásra egy magas röptű, felvilágosodott szellemet csak a büszkeség vihet. Megmonjuk, miért. A büszke azt hiszi, hogy neki emberfeletti nagyság jutott osztályrészeül, ezzel a hittel pedig a köznapi élet rendes sodrában igen könnyen juthat olyanmő felfedezésre, hogy magát nevelésesen törpének találja. Chateaubriand folyton úgy vonogatta a vállat, hogy e mozdulatával nem pusztán megvetést jelezett, hanem az önbizalom elvesztését is. Mintha csak azt ismételte volna szüntelen: »A quoi bon? — Mire való?

Mire való a dicsőség és a feny? »Hires ember voltam s most megis azt kérdem: mire való az írói dicsőség, mely már életünkben vitatkozások tárgya, halálunk után pedig épen bizonytalan s melyet gyakran a középszerűséggel és a gonoszsággal kell megosztani?« — Mire való a nyilvános szereplés? »Nagyravágó voltam, a társadalomban kiváló helyet foglaltam el s ime most megis azt kérdezem magamtól, vajjon érdemes volt-e szakitanom a nyugalma s étellel s vajjon az elvesztetté kárpótolt-e az, a mit találtam?« — Mire való az örömök? »Él-

veztem a korommal járó örömeiket, a jövőtől már jobbat semmiképen sem várhatok, élénk képzelmem pedig ama kevéstől is megfosztott, a mi tényleg birtokomban volt. — Mire való a szeretet? A kinek szive undorral van tele, azt szerethetik, de ő nem fog szeretni sohasem. — S mire való az élet maga? Megérdemli-e, hogy hozzá ragaszkodunk? — Elfáradtam, unom az életet. Volnék pásthor, vagy volnék király, egyformán nem tudnám, mit tegyek botommal és koronámmal. Terhemre volna a lángész és a dicsőség, a munka és a nyugalom, nemkülönbön a szerencse és a balsors. Európában épen úgy untatott a természet, mint Amerikában. — Ifjak, jegyezzék meg, nagy szerencsétlenség az az emberre nézve, ha korán éri el vágyainak célját, s ha egy hosszú élet ábrándkepei néhány év alatt szétfoszolnak szét szeméi előtt. »

Ilyen volt Chateaubriand rendesen. Tüzes és nyughatatlan szellem. sokkal magasabban áll, hogysen a közönségesek szórakozásai: a hiúság vagy az ambíció kielégítették volna. Tekintetével folytonosan valamely nagyszerű ügy után nézett, a melynek szolgálatába álljon. Sokszor azt hitte már, hogy föltálla. midőn ismét elkedvetlenedve az eredmény csekélysége s kárbaveszett törekvései miatt, szinte igaztalan lett a való élettel szemben, a miért nagy álmainak testet nem adhatott. Képtelen volt méltányolni a birtokában levő jót, s unalmát, e második természetét, melyet szeretett, elviselhetetlennek találta. Lelki nyomorúságát dicsőégei közé számíthatta s büszke volt, hogy a sors érdemesnek találta arra, hogy csapásainak célzatlábjává tegye. Lelke megpihent a tönkrement ábrándképek, a meghiusult álmok, az elmuló nagyságok szemléletében s a szerencsétlenségében, a melyek érték, ilyenképen büszkesége is megtalálta a magáét.

Magyar közmondások könyve. Válogatott magyar közmondások, példabeszédek, szólásnótok betűrendes gyűjteménye.

Szerkesztette és kiadja Sirisaka Andor. Pécsét, 1890. Nyomatott Engel Lajos könyvnyomdájában. Nagy 8-r. LXX. 279 l. Szerző tulajdona. Ára 2 ft.

Sirisaka Andor pécsi tanító nem ujoncz a könyvkiadás modern piacán. Néhány évvel ezelőtt „A babonáról“ és „Ányósok könyve“ című szépirodalmi munkáival vonta magára könyvbúváraink figyelmét. Felbátoríttatva azon erkölcsi siker által, melylyel a honi sajtó említett munkáit fogadta, sajtó alá bocsátotta legújabban fencímzett nagyobb szabású munkáját is, mint több évi szorgalmas munkálkodásának gyümölcseit. Ezáltal nem kevésbé hasznos szolgálatot tett a hazai népies irodalomnak, melynek kebelében a közmondások mindenkor jelentékeny szerepet játszottak. Ezek alkotják — nipt Szvorennyi oly találoán írja — a nép első lélek- és erkölcesstanát, első törvénytbláját, történeti könyvét és nyelvtudományát. A közmondásokat minden nép a saját szokásai, erkölcesei, műveltsége és politikai helyzete szerint alkotja, úgy, hogy méltán el lehet mondani, miszerint a közmondások képezik valamely nép szellemének, jellemének, érzelmeinek és kedélymozganatainak hű fotográfiáját, a valódi életbölcsészet gazdag tárházát, a nyelvi szépségek eredeti kincseshányáját és a régi jó idők erekléjét! — A magyar nemzet különösen nagyon gazdag a legeredetibb és legvalóságosabb közmondásokban és szereti is ezeket lépten nyomon alkalmazni.

Nincsen a családi, társadalmi vagy erkölcsi életnek olyan viszonya, nincs az emberi kebelnek olyan titkos redője, melybe a közmondások egy-egy jötekonyu sugara be nem hatolna. Átöleli ez a magyar nemzet szellemi légkörét és körülzönlőli annak minden életviszonyait. Majd egyes személyi vagy társadalmi kinővéseket és gyarlóságokat ostoroz, majd ismét átsap a történelem, gazdaságtan vagy erkölcsi oktatástan mezejére és tanácsadólag, intőleg, feddőleg vagy szerkentőleg hallatja szavát. Olykor kíméletlen a kor iránt, kifog a hatalmon, paczkáz a hasonranguakkal, máskor ismét kedvderítő, mulattató és szemfüleskedő. Ily tag birodalma és nagy

jelentősége levén a közmondásoknak, könnyen magyarázhatjuk meg magunknak ama történelmi tény, hogy miért feketett olyan nagy súlyt a közmondások és rokontársaik szorgos gyűjtésére minden kultúr-nemzet. Hazánkban már a 16. században akadunk ilyen gyűjteményre. A mult század vége felé, magyar nemzetiségünk ébredése hajnalán, Kovács Pál adott ki hason munkát. Nevezeteseb gyűjteményeket birunk továbbá Dugonics Andrásról, Dr. Ballagi Mórtól, Erdélyi Jánostól és Pelkő Péter rozsnýomegyei áldozártól. Mindezeket jóval tulszárnyalta Sirisaka A. jelen munkájával, mely mintegy tízezer közmondást tartalmaz. Könyve tulajdonképen két főrészből áll: az első, mely 70 oldalra terjed, a közmondások elméletével foglalkozik és igen tanulságos.

Találunk ebben érdekes tanulmányt (Szvorennyi, Ballagi, Erdélyi s mások nyomán) a közmondásokról tudományos és irodalmi szempontból egyaránt; a közmondások eredete és fejlődéséről, hasznáról és kiterjedéséről, a szünbolizmusról, nyelvsajátságok és nyelvirágokról, a közmondás rokontársairól stb. Majd ismét a közmondások irodalmi története következik nevezeteseb írók rövid életrajzi adataival kibővitve; az első rész végén található továbbá a jelen gyűjtemény munkatársainak névsora.

A II. rész, mely 280 oldalra ölel fel magában, tartalmazza a közmondások betűrendes gyűjteményét a legközelebbi rokonmondások, példabeszédek, adomák és egyes talpraesett magyarázatok társaságában, — s legvégül a „szemelvények“ czim alatt be vannak mutatva a régebbi időben élt közmondás-gyűjtéssel foglalkozó írók és szónokok azon mondasái, melyek egyrészt a főszövegből kimaradtak, másrészt pedig szándékosan közöltettek a todalék keretében azért, hogy az olvasó párhuzamot vonhasson az akkori és a mostani nyelvfajlettség között.

Ez képezi rövid átnézelben a könyv tartalmát, mely elég bő lelki táplálékot és szórakoztatást nyújt az olvasónak és különösen hivatva van arra, hogy magyar szónokok-, tanárok- és íróknak megbecsülhetetlen szolgálatokat teljesítsen. Tiszta lelkiismerettel ajálhatom tehát ezek figyelmébe a most ismertetet munkát; a szorgalmas szerzőnek pedig kívánom, hogy fáradsága megérdemelett méltányoláshban reszesüljön!

Schulcz Károly

A rózsashegyi kegyesrendi gymnasium vázlatos története. Irta Dr. Csósz Imre, a kegyes-tanítórend tagja. Rózsashegy, 1890. Szalva K. nyomdájában. 8-rét. 180 lap.

E fölötté tanulságos és nagy szakavatottságra valló igen becses dolgozat értékes adalékot szolgáltat a magyar műveltség történetéhez. Annál ösztönőbb örömmel és igaz épüléssel olvastuk azt ismételtten át, mivel mindensora, az alapos paedagogiai képzettség mellett, a hivatás magasztalan álló szerzőnek szent rendje iránti fiú kegyeletét és akath. egyházhoz való benső ragaszkodását, szeretetét tükrözi. — A lelkesedve írt munka, mely a magyarság régi várában, a hazafias-szellemű Rózsashegy városában a gymnasiumnak immár 160-éves megaladó üdvös működését tünteti föl, minden más előtt kimutatja, hogy nemzetünk vallás-erkölcsi műveltségének eszközlésében és hitelete áldásos-irányzatú kifejtésében a fő-tényező, történet könyveink számtalan adatai szerint, a kath. egyház és nagy-erdemű főpásztorai voltak. Ezután adja Kal. sz. József meghatóan szép életét, és társulatának eredetét, alakulását és elterjedését. — Majd Löwenburg J. grófnak, ki, a halhatatlan érdemű egyháznagyok: az Oláhok, Pázmányok, Lippayak dicső példáján bűzdülva lón a rózsashegyi gymnasium alapítója, nemes személyét jellemzi. Attér erre az iskola történetére, mely, bár 1729-ben alapítottat, de mar előbb tanítottak Rózsashegyen a piaristák. Azontúl egymásután kerülnek elő a tanodát érdeklő események, melyeket a buzgó szerző nem szárazon mond el, hanem íté, tanít, s így azokból s ügyes összeállításukból egész életteli kerekedik elő. — Megismert szintén az első kegyesrendieknek a legitisztábban és legbiztosabban tájékozó keresztény elveken sarkaló neveléstanításmódjával, valamint az 1777-től államilag szabott tanrendszerrel, meg ugyanennek, a legújabb korig, időnkinti módosítványával, a szakértelemnek okulásra szolgáló megjegyzéseinek kíséretében. A létezésének már másfél századát túlhaladó gymnasiumban 20,000-nél több ifjú részesült, és pedig az állam hozzájárulása nélkül, azon paedagogia szerint való oktatásban, melynek kezét a katholicizmus istic ihlete vezérli a krisztusi eszmény felé. — Még egyszer ismételvén, hogy a tiszta és ékes-nyelvezetű munka, mely

vas szorgalommal vitt nagy kutatással, a történetírás mai igényeinek megfelelően, készült. — Igen érdekes és tanulságos, készséggel hívjuk föl rá a figyelmét.

Tóth Gáspár.

IRODALMI RÖVID HÍREK

Megjelentek: Orgonasz. Kötlemények. Irta: Kontúr Béla. Budapest, 1890. Nyomatott a »Hunyady Mátyas« intézetben. Kis 8-r. 132 lap. Belső munkatársunk e kötetle megrendelhető akár lapunk kiadóhivatalában, akár a »Hunyady Mátyas« intézetben. Budapest, zöldfa-utca 43. szám.

Katholikus szemle. Szerkesztő Dr. Kisfaludy A. Béla. Megjelent IV. kötet 3. füzeté. Tartalma: Főmagassága és föltisztelendő Simor János bíbornok és herceg-prímás ő eminenciája elnöki megnyitó beszéde a Szt.-István-társulat 1890. márcz. 20-ki XXXVII. nagygyűlésén. Littré s napjaink bölcselkedése Velics László S. J.-tól. Részletek a nyelvújítási harcz történetéből. I. Takáts S.-tól. Az új álláspont, módszer és irány-elvek a etikában. I. Dr. Bognár Istvántól. Molière élete és munkái. II. Dr. Radó Istvántól. Időszaki szemle. II. Grünwald B. Az új Magyarország. Ism: Dr. Winkler J. Svaby Fr. A régi vármegye. Ism: Dr. Timon A. Schliemann diadala. Dr. Sz. J. Társulati értesítő.

Szent beszédek az egyházi év minden vasárnapjaira, függelékül néhány alkalmi beszéddel. Irta Angerbauer József kis-nyomói plébános. Szombathely. 1890. Nyom. özv. Seiler Henriknél. Nagy 8°. IV. 426 lap. Ára 2 frt 50 kr. Kapható egyedül a szerzőnél Kis Únyomban (Vas megye.) Szerző már elévült hat esztendővel adott ki hasonló alakban szentbeszédeket, miért is jelen kötetét mint II. évfolyamot óhajja tekinteni. Valamint régibb predikációinál, úgy ezeknél is főtörekvése oda irányult, hogy paptársainak használható segédkönyvet nyújtson. Ez neki teljesen sikerült, s nem lehet kétség a fölött, hogy népies hangon tartott beszéd-sorozatata széleskörű elterjedésre fog találni. Alkalmi beszédei nagyöntekre valamely Mária-ünnepre, Halottak napjára, az év utolsó estéjére és esketésre, szólnak.

Rovatvezető: Dr. Klinda Teofil

A böjti fegyelem enyhítése hazánkn.

(A küszöbön álló újabb szeptennium alkalmából).

Mindnyájuk előtt ismeretes dolog, hogy hazánknban a böjti fegyelem az utolsó két évtized óta nagy változáson ment keresztül, a mennyiben a szokáson és fogadáson alapuló szombati megtartóztatás megszűnt kötelező lenni és azonfelül a legtöbb böjti napon a disznó-zsírral főzés megengedett. A vatikáni szinaton egybegyült főpásztoraink ugyanis együttesen kérték a sz. atyát, hogy tekintettel a mindenütt megváltozott életrendi és társadalmi viszonyokra, nemkülönben a velünk szomszédságban levő ausztriai tartományok közelségére — a hol a böjti fegyelem mar buzamosb idő óta sokkal enyhébb — mentse fel a magyarországi katolikusokat a szombati absztinencia alól, megengedvén egyszerűsre a pénteki s egyéb böjti napokon a zsiros eledelek élvezését. A sz. atya meghajolt a nyomós okok előtt s számolvva az enyhítést szorgalmazó körülményekkel, nem késlekedett a kért felmentés megadásával, ugy hogy az ezt engedélyező papai bréve meg a vatikáni zsinat tartama alatt, 1870 május 6-án megjelent és hazánknban nemsokára — habár nem mindenütt a kellő óvatosság al ellkipásztori okossággal — ki is hirdettetett. Miután azonban ez intézkedés csak hét évre szólott, a záros idő eltelté előtt mindannyiszor szükségé s volt ezen apostoli fölmentés érvényességének újabb hét évre való kiterjesztését kérelmezni, a mit a sz. szék tényleg már két ízben u. m. 1876 jul. 19. és 1883. nov. 27-én engedélyezett is.

Most, hogy a hét évvel ezelőtt megadott fölmentés ideje és érvényessége f. é. november végével lejár, az intéző köröknek pedig ideje korán annak kellő megújításától kell gondoskodniok,

időszerűnek tartjuk, ha ez alkalommal teljes tisztelettel és fiúi hódolattal kérjük főpásztorainkat, különösen hazánk bíboros herceg-prímását, hogy hozzák javaslataba a sz. széknek, miszerint e teren még messzebbre menő fölmentést és enyhítést engedélyezni kegyeskedjék. Hogy mily értelemben vesszük mi, a böjti fegyelem könnyítését, azt ez uttal bővebben fejtegetni fölösleges dolog, miután a nagyböjt elején (lásd a K. E. K. 3. számát) eléggé ki-magyaráztuk állásuk pontját és az elveket, melyek bennünket e tárgy megitélése alkalmával vezérelnek. A mit akkor ez ügyre való tekintattal elmondottunk, mindenkit eléggé meggyőzhetett arról, hogy hazánknban a böjti fegyelem enyhítése a mai viszonyok között nemcsak kívánatos, hanem üdvös és fölötte szükség-séges is.

Miután a püspököknek a sz. szék által ötödévenként engedélyezni szokott meghatalmazások egyik pontja értelmében, amugy is joguk van hiveiket az egyház parancsoltja egyes böjti napokon nem ugyan a ieiunium, hanem az abstinentia alól felmenteni, e részben újabb intézkedésre szükség nincsen: a mennyiben egyedül tőlük függ, hogy joghatóságukat igénybe véve, — ha nem is mindenütt, legalább a nagyobb városokban — a lehető legcsekélyebbre szorítsák az oly böjti napok számát, melyeken a húsevés nincs megengedve. Egészen más megitélés alá esik azonban a fentebbi napokon kötelező absztinencia; mig ugyanis ez alól egyeseket nemcsak a püspök, hanem sürgős esetekben inaga a plébános is fölmenthet, addig a püspök sem engedheti meg az egész egyházmegye híveinek, hogy pénteken husételeket ehessenek. S ép azért e részben kellene a sz. atyától olyvánt dispensációit kérni az újabb szeptenniumra, mely szerint valahányszor parancsolt ünnep esik péntekre, a húsevés meg legyen engedve. Midőn a böjti fegyelem enyhítésének kérdését, ez évben immár másodsor szöba hoztuk, tettük és tesszük azt egyedül azért, mivel szentül meg vagyunk győződve, hogy csakis az ebbeli fölmentés és enyhébb nézetek érvényrejutása által vehető eleje ama sok bűnök, melyek folytán a legtöbb esetben igen kinos helyzetbe jutunk hiveinkkel a gyónatás alkalmával. Ha isteni törvényről lenne szó, — jól tudjuk — azt megbolygatni nem lehet, nem szabad: de mintán egy oly egyházi parancsolat forog kérdésben, melyet már a vatikáni zsinat komoly megbeszélés tárgyává tűzött ki, azt hisszük a sz. ügy érdekében módot, alkalmat kell nyujtani, hogy mennél kevesebben mocskolják be lelkiismeretüket annak megszegése által, a mit egyedül a törvényes fölmentés engedélyezése által lehet elérni.

Még valamit. Nem tartozunk ugyan azok közé, a kik a külföldet derűre-borura — sokszor hazánk rovására — dicsérik, de a ki ott csak egyszer megfordult, saját szemével láthatta és tapasztalhatta, hogy hitélet sokkal virágzóbb, a kath. öntudat pedig eberebb mint hazánknban, ugy hogy a legelfogultabb magyar ember is kell hogy beismerje, hogy a mi hideglakatos híveinket össze sem lehet hasonlítani az ottani buzgó és hitük-höz hű katolikusokkal. S daczárta annak, hogy a viszonyok sokkal kedvezőbbek, az ottani püspökök mégis a legmesszebbre menő fölmentést adnak az egyházi böjt alól, megszüntetvén egyszerűen az alkalmat annak megszegésére. Mily czélszerű már például a böjtnöknek az egyházmegyei naptárakban való ilyen jelölése: ieiunium cum abstinentia és ieiunium sine abstinentia, a mely fogalmakat olvasóink előtt magyaránzi fölösleges: az előbbi vagyis a ieiunium cum abstinentia, az évnek csak nagyon kevés napján kötelező u. m. hamvazó szerdán, a nagyböjt és adventi idő péntekéin, a kántorböjtek szerdája és pénteken, a nagy hét három utolsó napján, — minden szentek, (néhol nagyboldogasszony) és karácsony vigiliáján; a a többi, előttünk is ismeretes böjti napokon a husételek élvezése — a kinek tetszik — meg van engedve s ez a ieiunium sine abstinentia. Ezenkívül ott találjuk például a f. é. augusztus 15-én és december 26-án, melyek nálunk is parancsolt ünnepek, e megjegyzést: feria 6. sine abstinentia. Assumptio B. M. V. — feria 6. sine abstinentia S. Stephani Protomartyr.

Ezeket bátorokdunk az új szeptennium küszöbén fölhozni, azon biztos reményben, hogy ezt senki sem fogja fölünk rossz néven venni, miután teljes fiúi hódolattal és tárgyilagosággal szólottunk a tárgyhöz, s czélunk sem volt egyéb mint lsten nagyobb dicsősége és a hívek lelki javának előmozdítása.*

Malchisedek.

* A jelen cikkely már ki volt szedve, midőn az alábbi pápai felmentés megérkezett.

S. D. N. Leo P. P. XIII.

Festo Assumpt. B. M. V. anno curr. in feriam VI. incid. Christifideles ab abstinentia dispensat.

S. R. Universalis Inquisitio

ad omnes archieppos, eppos et locorum ordinarios catholici orbis.

Cum festum gloriosae Assumptionis B. M. V. hoc aano in feriam VI. incidat, Sanctissimus D. N. Leo divina providentia PP. XIII. precibus a plerisque loborum Ordinariis Ei porrectis annuens, omnibus, quotquot sunt in orbe, Christifidelibus indulgere dignatus est, ut carnis ea die vesci possint, firmo praecepto ieiunii in eiusdem pervigilio. Optat autem Sanctitas Sua ut hanc benignitatem iidem fideles compensare studeant tertia Rosarii parte iuxta Ipsius mentem recitanda. Contrariis non obstantibus quibuscunque. Datum Romae die 25. Julii 1890.

R. Card. Monaco.

Decreta Congr. Rom.

Lisbonensis.

A rubrica Missalis, Tit. VI. n. 8. praecipitur ut, quando-cunque celebrans cantat Missam sine s. ministris, cantetur Epistola ab aliquo lectore superpelliceo induto. Si vero nullus adsit lector, ut saepissime accidit in Monialium Ecclesiis, et in Ecclesiis ruralibus, quid agendum sit neque a Rubrica neque a Decretis praescribitur Quaeritur:

Dubium: I. Sufficitne ut in casu legatur tantum Epistolala ab ipso celebrante, vel ab eodem debet cantari?

Dubium: In ecclesiis Monialium protestne ab aliqua Moniali Epistola cantari in choro?

Dubium: III. Omittendus omino est cantus Epistolae?

S. vero Congregatio, audita relatione ab infrascripto Secretario facta, rescripsit: Scibatur Emo Patriarchae Lisbonensi: *ad mentem.* Mens (S. R. Congregationis) est, quod cum Missa cantetur sine ministris, et nullus clericus sit inserviens, qui superpelliceo indutus Epistolam decantet iuxta rubricas, *satius erit* quod ipsa Epistola legatur sine cantu ab ipso celebrante: numquam vero in ecclesiis Monialium decantetur ab una ex eis. (23. Aprilis 1875).

Decretum: Emi ac Rmi D. D. Cardinales Inquisitores Generales decreverunt; Quando agitur de impedimento disparitatis cultus, et evidenter constat unam partem esse baptizatam, et alteram non fuisse baptizatam; quando agitur de impedimento ligaminis, et certo constat primum conjugem esse legitimum et adhuc vivere; quando denique agitur de consanguinitate aut affinitate ex copula licita, aut etiam de cognatione spirituali vel de impedimento clandestinitatis in locis ubi Decretum Tridentinum Tametsi publicatum est, vel ubi tale diu observatur; dummodo, vel in hujus defectu, ex certis argumentis evidenter constat de existentia hujusmodi impedimentorum. Ecclesiae auctoritate non dispensatorum, hisce in casibus praetermissis solemnitatibus in Constit. Applicata „Dei miseratione“ requisitis, matrimonium poterit ab Ordinariis declarari nullum cum interventu tamen defensoris vinculi matrimonialis, *quin opus sit secunda sententia.* (S. C. O. 5. Jun. 1889)

FELELETEK.

Meddig tartson a sz. mise?

Erre határozott feleletet adni bajos dolog, a menyiben az mindig a misézőnek egyéniségétől függ, a ki ha a rubrikák előirta ritust lelkiismeretes pontosággal betartja, minden szót érthetően ki-ejt, — bármily jól is tudjon „oleasni“ — lehetetlen, hogy a sz. misét negyed óra alatt elfújja. A kezemnél levő szerzők azt tanítják, hogy a sz. mise ajtatos elvégzése 20—30 Perez szükséges. Ha Melchisedech bácsi szavát fogadni akarja, azt tanácsolom misézék mindenkor úgy mint ujmisés pap korában, illetve úgy a hogy kell és soha sem lesz képes 25 percnél előbb a legrövidebb misét sem elvégezni annélkül, hogy lelkiismeretében furdalást ne érezzen. Azon fölül nem jó ha a pap gyors miséző hírében áll, csak nagyon kevés embernek van inyére az ugynevezett *vadász-mise* s könnyen megeshetik, hogy ily dicsérő nyilatkozatra lesz érdemes: Predigen

kann er nicht (der Kaplan) *aber Messe lassen — wie ein Teufel!* Ily elismeréssel nyilatkozott a falusi német ember az új káplánról. Ugy-e bár nem parancsol belőle!

Festum Septem Dolorum B. M. V.

hoc anno neque Dominica 3. neque 4. Sept. celebrari potest, utpote festis altioris ritus impeditis, ast bene et rubricis conformiter celebratur Dominica sequenti i. e. 28 eiusdem mensis. Editiones enim typicae Missalis et Breviarii Romani hanc specialem habent rubricam: Impedita Dom. III. Sept. ob occursum Festi ritus dupl. I. vel II. Cl. vel diei Octavae Patroni, Titularis, Dedicationis etc. Festum Dolorum transfertur in prox. Dominicam etiamsi incidat cum festo ritus dupl. min. (de qua tunc facienda erit commemoratio ad instar Simplicis iuxta rubricas) . . . Quod si usque ad Adventum nulla supersit Dom. libera, Festum Dolorum ponatur, iuxta rubricas, in prima die non impedita post dom. III. Sept.,

Applicando rubricam hanc casui nostro, 28 Sept. celebrandum est Festum Dolorum, cum 9. Lect. Hom. Dom. XVIII. p. Pentec. et commemoratione s. Venceslai in L. ac. M. ante Dominicam, quia festum simpliciatum celebratur in Hungaria secus ritu duplici.

Solemnitas ss. Rosarii B. M. V.

Dominica prima Octobris in universa ex decreto S. R. C. 11. Sept. 1883 ecclesia, *ritu dupl. II. Cl.* et quidem ex rescripto eiusdem S. C. diei 5. Aug. 1887 *ab utroque* — tam saeculari, quam regulari — *clero*, de praecepto recolenda est cum officio et missa (Gaudeamus) hoc eodem decreto praescriptis. Regulares tamen privilegio proprii ritus et calendarii gaudentes, curare omnino debent ut officium a S. R. C. eorum ritui (Benedictino vel Cisterciensi) adaptetur, nisi enim de hac adaptatione approbationeque novorum officiorum constirrit, eadem suo calendario inserere haud licebit. (S. R. C. 17. Februar 1886. Sanctiomonial. Ord. Cisterciens.)

Recitatio tertiae rosarii partis (5 decadum) a 1 die Octobris usque 2. Nov. ex dispositione SS. Patris Leonis XIII. de dto 1 Sept. 1883 est de praecepto, quod idem valet de Lytaniis Laur. item et oratione ad s. Josephum coram exposito Ssmo (in ostensorio) dicendis.

Qui statis diebus publicae in ecclesia rosarii recitationi interfuerint et ad mentem Sanctitatis Suae oraverint, *7 annorum* pariterque *7 quadrag.* indulgentiam singulis vicibus consequi possunt; item qui hoc temporis spatio decies saltem recitaverint, sacramentali in-super confessione expiati et s. synaxi refectioni fuerint, *indulgentium plenarium* impertitur Ssmus Pater Leo XIII. decr. 20. 1885. Insuper aliae indulgentiae acquiri possunt plenariae in die et per Octavam Solemnitatis ss. Rosari (Encyclica: *Supremi Apostolatus*, Leonis XIII. de dto 1 Sept. 1883.)

Oratio S. Aloysii Gonzagae ad B. Virginem Mariam.

O Domina mea Sancta Maria. me in tuam benedictam fidem, ac singularem custodiam et in sinum misericordiae tuae hodie et quotidie et in hora exitus mei animam meam et corpus meum tibi commendo: omnem spem meam et consolationem meam, omnes angustias et miserias meas, vitam et finem vitae meae tibi committo, ut per tuam smam intercessionem, et per tua merita, omnia mea dirigantur et disponentur opera secundum tuam tuique Filii voluntatem. Amen. (Indulg. 200 dierum. S. C. Indulg. 15 Martii 1890.)

Oratio ad s. Joseph.

Memento nostri, Beate Joseph; et tuae orationis suffragio apud tuum adoptivum Filium intercede; sed et Beatissimam Virginem Sponsam tuam nobis propitiam redde, quae Mater est Eius, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit, et regnat per infinita saecula saeculorum Amen. (Indulg. 100 dierum. S. C. Indulg. 14 Dec. 1889.)

Oratio ad s. Thomam Aquin.

O s. Thoma, scholarum patrone, fidem invictam, charitatem fervidam, vitam castissimam, scientiam veram a Deo nobis obtine per Chr. D. N. Amen. (Indulg. 100 dierum. S. C. Ind. 14 Dec. 1889.)